سوچاں خشبو لفظ گلاب
صاحبزادہ ریاض رحمانی

جناب ریاض رحمانی دی
سرائیکی غزلاں نے مینوں بڑا
لطف ڈِتّا۔ غزل فارسی،
اردو دی سوہنی تے من
موہنی صنف ہے۔ اتے
سرائیکی جیہی مٹھی بولی وچ
غزل دی کمی نوں پورا
کرنا ثواب دا کم اے۔
ریاض رحمانی ایہہ ثواب کما
رہے نیں۔ اِتے واسطے او
غزل دے نال پیار کرن
والیاں دے دِلّی شکریے دے
مُستحق ہیں

احمد ندیم قاسمی

شعری مجموعہ

صاحبزادہ ریاض رحمانی

سرائیکی ادبی مجلس (رجسٹرڈ) بہاول پور

لکھّت نانواں

حضرت نصیرالدّین خرم بہاول پوری دے ناں
جنہاں حضرت خواجہ غلام فریدؒ سئیں دے بعد
سرائیکی شاعری کوں نواں رنگ روپ ڈتے
انہاں دی علمی ادبی تے شعری جوٹھ پر وتھ چکھ تے
میکوں شعر آکھݨ دی سُدھ بُدھ ملی ہِے۔

ساری عُمراں جاگدیاں اکھیں
ڈیکھدا رہیاں دُھندلے خواب
باغِ بہار زبان سرائیکی
سوچاں خشبو لفظ غلاب

ریاض رحمانی

تندیر

پرچار

ہمی سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور دا تھورائت ہاں جیں میڈے پنجاہ سالاں دے سوچ پندھیڑیاں دی کھٹ کمت وچوں تھولی جہی پونجی کوں کتاب دا روپ ڈتے۔ سئیں دین محمد شاہ، سئیں نصراللہ خاں ناصر، سئیں پروفیسر نواز کاوش، سئیں سلیم شہزاد سئیں رشید احمد قریشی، سئیں حفیظ الرحمٰن دا ایہہ بھلاّ میکوں کڈاہیں نہ وسرسی۔

سرائیکی زبان دا اپنا رسم الخط نہ ہووݨ دی پاروں اُردو دے انداز وِچ اپݨیاں غزلاں چھپواوݨ تے مجبور ہاں بلکہ سرائیکی دے نویکلے حرفاں کوں وی نشابر تھی کرسنگیا کیوں جو نقطیاں تے داڑیاں دے چکّر وِچ پوݨاں میکوں پسند کائنی۔ صرف سرائیکی نون دی پچھاݨ کیتے۔ "ط" دا نشان ڈتم جو جاݨ منجاݨ کوں جانڑ سنجانڑ لکھنا میکوں چنگا نہیں لگدا۔

بنیادی طور تے میں خطیب ہاں تہوں میڈے کلام وِچ بیانیہ رنگ غالب نظر آندے لفظاں دے ول ولاکیاں نال شعر کوں بھارت بݨاوݨ میڈے نزدیک مناسب کائنی بلکہ میں زبان دی روایت کوں قائم رکھ تے کھلی ڈُلی گالھ کریندا ہاں تاں جو سُݨݨ تے پڑھݨ والے حضرات دے دل دماغ تے سدھی پڑھ جا تھی ویوے دنیا وِچ ہزاراں زباناں بولیاں ویندن ہر زبان وقت دے نال نال اپݨے اندر تبدیلیاں گھن آندی ہے مثال دے طور تے عربی تے فارسی دیاں درسی کتاباں دی زبان اَج دے عرب تے ایران وِچ بولی ونڄݨ والی زباناں کنوں مختلف ہے۔ علم الکلام دا اصول ہے جو

"کلموا الناس علیٰ قدرِ عقولہم" پڑھن تے سنڑن والے جیڑھے ہیجے کوں سمجھ سنگدے ہوون ہوں ہیجے وچ گالھ کریجے۔

چھیکڑ وچ میڈی منت ہے جو سرائیکی دے استاد شعراء دانشور تے جہاندرے تنقید نگار حضرات ایں کتاب دے مطالعے دے بعد میکوں اپنڑے قابل قدر تبصریاں تے مشوریاں نال ضرور سرفراز فرماونڑ۔

یکم جون ۱۹۹۴ء

صاحبزادہ ، ریاض رحمانی

خیرپور شریف۔ ضلع بہاولپور

ریاض رحمانی نویں طرزِ فکر دا شاعر

سرائیکی شاعری دے ڈو دبستان ہن، ہک وچ لہجہ تے گھن گرج کوں بہوں دخل حاصل ہے۔ ڈوجھے دبستان دے تخلیق کار لفظاں، فنی باریکیاں تے فکری اساس دے ایریاں تے تعمیر کریندن، لفظاں دے زیر و بم نال شاعری کرݨ والے دراصل مشاعریاں دی روائت کوں اگوں ودھاوݨ والے شاعر ہن تے انہاں سرائیکی شاعری کوں ہک تشخص عطا کیتے پر اساں ڈیدھے ہیں۔ جو اچھی شاعری دی حیاتی گھٹ ہے۔ اگر ایں طبقہ فکر دے تخلیق کار ادب وچ زندہ ہن تاں اوندی وجہ انہاں دا منفرد مشاہدہ تے تجربہ ہے جیندی وجہ نال او شعری ادب وچ اپݨاں اپݨا مقام رکھیندن۔ فنی پختگی، تخیلاتی اپچ، خیالات دی ندرت تے نویں امیجز لفظاں وچ پیش کرنا ہک مشکل تے عرق ریزی دا تقاضا کریندے، ادب وچ او مہے لوگ امر تھیندن جنہاں سوچاں دے دھنک رنگ زاویئے تے اظہار دے اپݨے رستے اختیار کیتے ہوون۔

موضوعات کوں شعر دا قالب عطا کرنا بظاہر تاں سوکھا کم ہے پر موضوعات نال انصاف کرنا بہوں مشکل کم ہے۔ سئیں ریاض رحمانی سرائیکی زبان دے ہک جہاندرے شاعر ہن، انہاں دی شاعری پھلاں دے اوں گلدستے وانگوں ہے جیندا ہر رنگ مختلف جذباتی سطح دی

نمائندگی کریندے تے ہر پھل دی خشبو ھک نویں احساس دا در کھلیندی ہے۔ ریاض رحمانی نے شاعری وچ روائت تے جدیدیت دے امتزاج نال ھک ایجھا ڈگ اختیار کیتے جیندے وچ انہاں دا اسلوب دلکش بݨ گے۔ او نویں دور دے تقاضے سامݨے رکھ تے وسیب دا منظر نامہ پیش کریندن۔ اُنہاں سماجی تے سیاسی اونچ نیچ کوں غور نال ڈٹھے تے وسیب دی اکھ دا انگوں ہر منظر کو شعر وچ محفوظ کر گھدے۔ شروع جوانی وچ چونکہ رحمانی سئیں شعلہ بیان منفرد، بہترین واعظ تے بلند پایہ خطیب رہے ہن لہذا انہاں کوں لفظاں دے صحیح استعمال دا بخوبی علم ہے او لفظاں دی صوتیات، زیر و بم تے جملیاں دی ترتیب نال ھک ایجھا خیال سݨݨ والے دے سامݨے پیش کریندن جو اُنہاں دا سحر سر چڑھ تے بولیندے۔ بہوں گھٹ سرائیکی شاعراں کول اے فنی قدرت ملدی جیندے وچ او لفظاں تے انہاں دے مفہوم کوں ایں طرح اظہار دا وسیلہ بݨیندن جو ھک ھک لفظ قلب و نظر وچ جا بݨا گھندے۔

ریاض رحمانی دا اے شعری مجموعہ موضوعات دی او چنگیر جیندے وچ ہر رنگ نویں احساسات دی ترجمانی کریندے۔ نعت آکھݨ مشکل کم اے ایں گالھوں جو جڈاں تک شاعر دی دلی وابستگی، والہانہ پن تے جذب مستی ذاتی کیفیات کوں واضح نہ کرے شعراں وچ مٹھاس پیدا نی تھیندی، سئیں ریاض رحمانی نے نعت وچ عقیدت دی انتہائی منزلاں کوں اظہار دا چولا پوائے تے انہاں دی نعت دا ھک ھک شعر دلی محبت و عقیدت دا شاہکار ڈسدے،

ے لفظ گنڈھ گنڈھ تے ودا سیندا ہاں تیڈا پیراہن
کتھ سیڈیاں سو چاندا ہیجا کتھ تیڈا نوری بدن

عیاتی دے اوکھے سفر وچ سماجی احساس کوں الاونڑ دا ہنر عطا کرنا ہر کہیں دے وس دی گالھ نی ۔ اساڈے اردگرد نا انصافی ، ناہمواری تے بے اصولی دی کھنڈی ہوئی مٹی پیراں کوں لہو لہو کر ڈیندی ہے ۔ پر اساں لہو رنگ رستیاں تے کھنڈے ہوئے ڈر کوں محسوس تاں کر بندے ہیں او کوں بے نقاب نی کر بندے ۔ ریاض رحمانی اپڑیں عہد دا او فنکار ہے جیں ترقی پسندی دے اوکھے پندھ ، کشلے تے کشٹ کٹ تے سرائیکی شاعری وچ نویں امیج اُبھارن ۔

ے چوراہے وچ سُولی تے ایہہ لاش خبر ہئی کیندی ہے
کی تھئی تے ایں گالھے بربیچارہ سردار دے نال ،

غزل لطیف تے نرم و نازک جذبیاں دا بے مثل اظہار ہے ایندے وچ سراپا نگاری ، حسن دی تعریف ، تے محبوب کوں نویں زاویئے نال پیش کرنے شاعر دراصل اپڑیں جذبے لفظاں نال ایں جوڑ بندے جو شاعری حقیقت دا رنگ اختیار کر کے اظہار کوں سوہنا بنا ڈیندی ہے ۔

ے جسم تیڈے کوں رنگئے رب تے پھل غلاب دی رنگن وچ
چوڈویں دے چن وانگیں چہرہ لیکیا ہس پرکار دے نال

خود اعتمادی نے انہاں دے فن کوں اج دے دور وچ ہک نواں آہنگ عطا کر ڈتے تے انہاں کوں ایں گالھ دا احساس ہے ۔ جو جڑھا اسلوب انہاں غزل وچ اختیار کیتے او انہاں دی شناخت ہے ویسے

دی اساں ڈھلدے ہن جو سرائیکی غزل نے اپڑیں سفر وچ حالی او جاتی بنائی ہئی چڑھی ہئی ٹک ایندا تقاضا کریندی ہے۔ لیکن ریاض رحمانی نے غزل دے اسلوب وچ فکر و فن دے او ڈیوے بالن جیندی روشنی ہمیشہ قائم رہسی۔

ے اکھ ایندا ایہا ہاں وقت دے پتھر تے لفظ لفظ
اندھے وی پڑھ گھنن ہیڈے اکھر ٹیٹول تے

ہر شاعر مخصوص استعارے، علامتاں تے تشبیہات ترتیب ڈیندے ترکیباں وضع کریندے۔ ریاض رحمانی تے وی کجھ استعارے خاص مفاہیم سامنے رکھ تے پیش کیتن۔

مثلاً "ریت دا استعارا انہاں دے فکری کینوس دی وسعت دا خوبصورت اظہار ہے۔

ے ریت دی کندھ ہے سجن تیڈی وفا دی اُمید
ڈھاندی ویندی ہے مگر دل دی اساری ویندا ہوں

ے کتھائیں کتھائیں او ویلے کنوں تشاکی نظر آندن پر مایوسی کوں نال نی آون ڈیندے، بلکہ رجائیت دے نویں کھلیندے نظر آندن۔
مثلاً

ے عشق اول شخص دا پانی دی سندھ ہائی ہے ریاض
رلڑکی دیندوں تے نتارے وی نتاری ویندوں

اج دے دور دا فن کار حقیقت شناس تے سچائی دا علمبردار ہے او کتھائیں وی کوڑ یا ریاکاری نال سمجھوتہ نی کریندا بلکہ منافقت دے

پھرے توں نقاب لہا تے سچ کوں ظاہر کریندے بھانویں ایندے واسطے
اوکوں کتنا زخمی ہی کیوں نہ تھیوناپووے،

بے عقلو کجھ ہولے بولو شودے میں سُتے ہِن
پکھی نندروں ناں پٹو قانون دے پہریداراں کوں

رشتے ناطے ھک ایجھی سچائی ہِن جنہاں کنوں انکار ممکن کینی۔
پرا نہاں وِچ کھوٹ تے ریاکاری دے زہر گھول ڈتے ونجن تاں رشتے
ایجھے درد دا احساس بن ویندن جیندا مداوا کینی۔

وقت ہا جو دوستیں دے یا جھ دل لگدانہ ہا
ہُنڑ تاں ڈر ویندا ہاں کہیں سنگتی دا سایہ ڈیکھ تے

صورتاں عنوان ہِن کردار دی تحریر دیاں
میں ولاندے حال پڑھ گھندا ہاں چہرہ ڈیکھ تے

بے یقینی دے اندھارے چارے پاسے کھنڈ ونجن، تے پیار
دی کرن۔ دکھ دے بدلاں وِچ لُک ونجے تاں اَنْ ڈِٹھے خوف ولیٹ گھندن،
ساہ بھیچ ویندن تے ھک پل عذاباں دے ڈکھ، سوچاں
دے درختاں کوں لوط وانگوں جھمبڑ ویندن،

چمن دو دھدیاں تاں ہر پھل داہے جگر زخمی
ڈہن چے خون دے تریڑے تاں کیا غزل آکھاں

ریاض رحمانی مصور شاعر ھن، لفظاں دے برش تاں ایجھیاں
تصویراں بنڑ بیندن جوایں لگدے جو انہاں دا ھک ھک رنگ
بولیندا کھڑے۔

آہدن۔

؎ ریاض ایں دور وچ فن دے تقدس دا ہاں قائل ہیں
کڈاہیں جھکساں نہ بھانویں سامنڑے کوئی تاجور ہووے

سرائیکی غزل کوں معیار تے فکری اساس نال مالا مال کرن وچ ریاض رحمانی اپڑاں ثانی نی رکھیندے، اج دے پرو پیگنڈے تے لابی دے دور وچ سب کنوں الگ تھلگ تھی۔ کراہیں فن دی خدمت کوں شعار بنا تے کہیں صلے کنوں بے نیاز ریاض رحمانی ایں سانگے غزل وچ زندہ رہسی جو اوں سرائیکی غزل دی ہک زبان ترتیب ڈتی ہے۔ او مخصوص تے فرسودہ خیالات دی بجائے نویں استعارے ترکیباں تے علامتاں نال اپڑاں رستہ خود بڑیندے۔ غزل دے اشعار وچ موضوعات نال انصاف کرنا مشکل کم ہے۔ لیکن ایں مشکل کم کوں سادہ تے پرکشش اسلوب نال انہاں لفظاں تے سوچاں نال ایں طرح سجائے جو ہک ہک لفظ خشبو بڑ تے دلاں وچ اثر کریندا محسوس تھیندے۔ اساں انہاں دیاں غزلاں پڑھ تے بجا طور تے آکھ سگدے ہیں جو سرائیکی غزل کوں ریاض رحمانی نے ہک وقار تے تمکنت عطا کر ڈتی ہے تے ایہا فنی ریاضت لفظاں دا انتخاب، تخیلاتی انفرادیت تے زبان دی ندرت انہاں کوں ممتاز کریندی ہے۔

پروفیسر نواز کاوش
شعبہ اردو گورنمنٹ ایس ای کالج
بہاولپور

نعت

پھل دی رنگت عطر دی خوشبو بہاراں دی پھبن
ڈھلیاں جاں سانچے دیوچ بݨیا محمدؐ دا بدن

لفظ گنڈھ گنڈھ تے ودا سینداں ہاں تیڈا پیرہن
کتھ سڈیاں سوچاں دا میچا کتھ تیڈا نوری بدن

فرش توں گھن عرش تئیں سبھ نور دے چمکار ہن
آمنہ دے گھر جڈاں جمیا ہا عبداللہ دا چن

اے کلیم اللہ! ایکوں ہمکلامی آکھدن
ہم سخن ڈوں ہن مگر محوِ سخن ہکو دہن

یار تیڈے اَپنْیاں اَپنْیاں صِفتاں وِچ سبھ منفرد
کوئی ہے صادق کوئی ہے عادل کوئی سخی کوئی صف شکن

توں ہیں میڈا پیار میڈا دین توں ایمان توں
میں بُرا ہاں یا بھلا تیڈا ہاں بھانویں من نہ من

بے شعوری دے اندھیرے وِچ وَدا رُلدے ریاضؔ
یارسول اللہ! نورِ معرفت دی ہک کِرن

○

نبھدی پئی ہے یاری اجکل اینویں بے نروار دے نال،
جینویں بال ایاناں کھیڈے ڈوں دھاری تلوار دے نال

زرداریں دے کوچے وچ ہک بے زر نے دل ہار ڈِتے
ہُݨ او کتے تئیں ٹکراں مارے سونے دی دیوار دے نال

پہلی واری خنجر چاتس شالا نازک ہتھ دی خیر
دل سو وار دعائیں ڈیندے قاتل کوں ہر وار دے نال

چوبارے دے ویلک وچوں اینویں جھاتی پاتی کر،
جینویں فجریں پوہ پھٹیندی ہے نت تویں لشکار دے نال

چوراہے وچ سُولی تے ایہہ لاش خبر ہئی کیندی ہے
کمّی ہتھی تے ایں گالھے بیٹھا پیا ہا سر دار دے نال

توں ڈُھلکیں تاں لکھ گلیاں دے نغمے گاوݨ لگ پوندن
دل داواجا وجدے تیڈُی جھانجھر دے چھݨکار دے نال

جسم تیڈے کوں رنگیئے ربّ نے پھُل غلاب دی رنگݨ وِچ
چوڈیں دے چن وانگیں چہرہ لیکیا ہس پرکار دے نال

فن دی سیتا کوں جیویں دھن دے راوݨ دے ہتھ وِچ ڈِتے
فن دا کوئی دی سوڑا سانگا نہیں ایجھے فنکار دے نال

وعظ دی محفل چھوڑو یارو چلوں ریاضؔ دے شعر سُݨوں
دل دے مسلے حل نہیں تھیندے واعظ دی گفتار دے نال

○

سانوں الیندے لفظاں دے وِچ نِسری جھول تے
کرگھنداں مٹھا مہنہ میں تیڈے نال بول تے

کے تئیں گھٹیسی ساہ مٹڈا اگر بس مکان دی
آسی ہوا دا جھولا کڈا ہیں بوہا کھول تے

دامن جوہیں غریب دے دل دا دراز ھا
قدرت تے تہوں ڈتن مکوں غم اُڑدے تول تے

جیکر رنگا پیار ہے تیڈا ایک چَٹ دی مار ہے
ڈیکھی کھڑاں میں تیڈی وفا کوں پچھول تے

اِس کیری اچ اجاں وی محبت دی چھٹرنگ ہے
آکھیں تاں میں ڈکھاواں تیکوں دل پھرول تے

اُکریندا پیا ناں وقت دے پتھر تے لفظ
اندھے وی پڑھ گھنن مٹڈے اکھر ٹٹول تے

ڈردا ں جو شیت میڈا بُلارا نہ بُنہہ سنگے
سٹُویندا ں حال جیں کوں فقط ہو بہو ٹچول تے

ہاں ذقّے دار آپدے اُجڑن دا آپ مَیں،
لوکو نہ ڈوس ڈیو مٹڈے بے ڈوس ڈھول تے

ویندا ڈٹھے میر اچوڑ دیں دے چندر کوں ریاضؔ
دلبر دے رُخ توں چانݨی دی ویل گھول تے

○

اپݨے لہو نال تیڈا رُوپ نکھاری ویندوں
تیڈے رُخسار تیڈی سینڈھ سنگاری ویندوں

ریت دی کندھ ہے سجݨ تیڈی وفا دی اُمید
ڈھاندی ویندی ہے مگر ول وی اساری ویندوں

دُور توں کھڑتے تیڈی زلف دے سائے ڈیکھݨ
ہاں کھڑا بلدا ہاں پر اکھیں تاں ٹھاری ویندوں

تیں کنوں نکھڑدوں تاں محسوس کریندوں اینویں
جیویں کوئی چیز تیڈے کول وساری ویندوں

سر دے بھر نے اساں آئے ہیں تیکوں نیوݨ کیتے
آنہ آ پر تیڈے رستے تاں بوہاری ویندوں

جینویں جینویں توں نویں دوست بݨیندا ویندیں
اونویں اونویں نویں دشمن اساں دھاری ویندوں

بھن تے آلس نہ ڈکھا دویں سمجھدا بیٹھاں
پئے سُجھیندوں جو اساں مار اڈاری ویندوں

لکھاں شبراتاں تے عیداں ایندے ناں توں صدقے
جیڑھی ہک رات تیڈے نال گذاری ویندوں

عشق اوں شخص دا پاݨی دی مندھانی ہے ریاضؔ
رڑکی ویندوں تے نتارے وی نتاری ویندوں

○

لُجھدا کیوں ہیں نال محبت دے سمجھیندے یاریں کوں
ہولے بول سیانڑے آدھن ہوندن کُن دواریں کوں

اَج ویلے دی واگ جے تینڈے ہتھ اِچ ہے تاں مانڑ نہ کر
اَساں وِچ میدان دے ڈھاندا ڈِٹھے شاہسواریں کوں

یار تاں مل پوندا ہے پر کجھ صدمے وی سہنے پوندن
پُھل دی خاطر لہو نذرانہ پیش کریندے خاریں کوں

بے شک نال نہ گھن ونج پنّل چھیکڑ دا مُہنہ ڈیکھنڑ ڈے
میں نہیں آدھی لُہہ پوٗ اُٹھ توں جھل چا ذرا مہاریں کوں

گاجیں کنّیں چکچل رستے روکن یار دے آونڑ دے
ساڈ گھتاں ایں سانونڑ کوں بھاہ لانواں مینگھ ملہاریں کوں

بے عقلو کجھ ہوے بولو شو دے مُسّیں مُسّتے ہن
پکھی نندروں ناں پَٹّو قانون دے پہرے داریں کوں

دل ڈیکھاں کیئں ڈوتی دشمن چاڑھ ڈتے من سجنّیں دا
دل ڈیکھاں کیوں بھڑکیاں لگیاں ودیاں ہن سرکاریں کوں

نفرت دا سم جھول پلیندن ہمدردی دے امرت وچ
اساں ڈھو کھیلیں کیا ڈکھ ڈتے ربّ جانے غمخواریں کوں

لہو دے ڈیوے بال تے لوکیں گھر گھر جشن منایا ہے!
جلو ریاض مبارک ڈیووں وستی دے سرداریں کوں

○

شکھےّ کوں نئیں ترس آندا کہیں کوں ڈکھا ڈیکھ تے
کھلدا ہسدا رہندے پھُل بلبل کوں روندا ڈیکھ تے

پانڑی دا ہک گھُٹ پوچھے تاں وی مُکر ویندا ہاں
تسےّ دی تریہہ لیہہ نہیں سگدی واندھا دریا ڈیکھ تے

میکوں وی اپنڑی سیہ بختی تے آویندا ہے پیار
سوہنڑیاں تیڈیاں سیہ زلفیں دا سایہ ڈیکھ تے

وقت ہا جڈ دوستیں دے باجھ دل لگدا نہ ہا
ہنڑ تاں ڈر ویندا ہاں کہیں سنگتی دا سایہ ڈیکھ تے

ہنڑیاں تاں ایں گھر دے وچ ویرانیاں دا راج ہا
ہنڑیاں اتھ گل پھُل پئے ترٹدن تیکوں آیا ڈیکھ تے

صورتاں عنوان ہن کردار دی تحریر دیاں
میں تاں دل دا حال پڑھ گھندا ہاں چہرہ ڈیکھ تے

قید وچ قیدی دے دل تے چھریاں چلدیاں رہ گیاں
پکھیاں کوں کھلی ہوا اچ آپے اُڈدا ڈیکھ تے،

رات ڈھل پئی واعظا ہن میکدے ویساں نہ روک
وعظ دی محفل سجائی کرتوں دی ویلا ڈیکھ تے،

وعدہ کر تاں کھل ٹکر گئے تے نہ کھا بت بت نہ کر
دل ہے تلھاں آتاں تیکوں آچا جھکا ڈیکھ تے،

کجھ تاں ڈس سانول مکوں کینویں ڈٹے تیں اپنا روپ
ہن تنڈا دیدار کر گھندا ہاں شیشہ ڈیکھ تے،

جیندے بندے ایڈے بے حس تھی نہیں سمدے ریاض
موت دا تھیندے گماں وستی کوں سُتا ڈیکھ تے

○

مُکّن نہ غم دے پندھیڑے تاں کیا غزل آکھاں
لہن نہ دل دے جھکیڑے تاں کیا غزل آکھاں

چمن ڈوڈ یڈھاں تاں ہر پُھل دا ہے جگر زخمی
ڈہن جے خون دے تریڑے تاں کیا غزل آکھاں

غماں ندی لُوٹ ولھر گئی ہو سوچاندے وِن کوں
ایہنہ ہندوں کوئی نہ نکھیڑے تاں کیا غزل آکھاں

میں کتنے وال پوائی بیٹھاں دل دے شیشے تے
مِلن جے یار اویڑے تاں کیا غزل آکھاں

غزال شہر دے لمبیاں چونگالیاں سکھ گِن
ڈھکن جے اصلوں نہ نیڑے تاں کیا غزل آکھاں

عجب حیاتی ءِ ہر ساہ ہے موت دی مڈکی
جے بُت تے روح دے جھیڑے تاں کیا غزل آکھاں

چمن اُمید دا پاݨی دی بوند کوں سِکدے
اُدھ پِٹھیاں گادھیاں گیڑے تاں کیا غزل آکھاں

او کول ہوندے تاں دَت ہا غزل دا لُطف ریاض
وسن جے ڈھول پریڑے تاں کیا غزل آکھاں

○

لفظیں دے پھل چُن چُن تھکداں سوچیں دے گلزار وچوں

وَت وی اُڈ تر ے گھٹ گھٹ پوندن تیں سانول دے یار وچوں

مُسکندے رُسوائی دے ٹکّے دل دے زخمِ جگر دے چیر
کتنے تمغے حاصل کیتم ہک ظالم دے پیار وچوں

تیڈے آئے کوں وڈا لوکینداں آدھاں ہجوم وی نال نکلے،
غیراں کوں انگ سنگ ملدی ہے جھانجھر دے چھنکار وچوں،

ناں تلّھا ناں سَتّل ساتا ناں بیڑی ناں وِنجھ مَلاح
اپݨی ہمت نال نکلساں ایں خونی منجھدھار وچوں

نہ کرتے دل ہا کر ڈیندے ہا کر تے چا آدھے نہ
کیا مطلب کوئی کڈھے ایں انکار وچوں اقرار وچوں

دل دے سازوی ہر دھڑکن وچ سانول یار دے ڈیرے ہن
آوندے پیار دیاں شعراں نکلدن ایندے ہک ہک تار وچوں

تیر کمان تے چاڑھ گدے اج ہک بیدرد شکاری نے
مُٹھّن اوں کونج دی خیر نہ سمجھو جیڑھی نکھڑی ڈار دچوں

مارن دالے مر گئے پر منصور تاں اَج تئیں زندہ ہے،
اج توڑی آواز انا الحق دی آندی ہے دار دچوں

○

جلندا آ نوٹا ہا محال آ گیا ہے
مڈے گھر مڈا مہہ جمال آ گیا ہے

بڑی سٹ ہے سانول تیڈی بے رخی دی
مڈے دل دے شیشے تے وال آ گیا ہے

میکوں قتل کر تے تھیا ہیں توں رسوا،
تیڈا ناں مڈے ناں دے نال آ گیا ہے

ہے تھل کھیڑیاں دی جو جوگی سمجھدن
اتھی ہیر تیڈا لوال آ گیا ہے

چلایا زمانے جڈاں تیر غم دا
تصور تیڈا بݨ تے ڈھال آ گیا ہے

تیڈا عشق ساکوں خطا ہئی نظر دی
مگر دل تے سارا وبال آگیا ہے

مِڈے دل دے پکھی دی اَج خیر کائنی
او ول پھا کے زلفاں دا جال آگیا ہے

ہے اعلان ٹی وی تے کہیں گمشدہ دا
مکوں اپنڑے دل دا خیال آگیا ہے

انا الحق جو آکھیم تاں سُولی وی چڑھیاں
ریاض آبرو دا سوال آگیا ہے

باغ وچ ہرپا ہے تیڈی بزم آرائی لگے
بھنورا تیڈے پُھل سنویں رُخ دا تمنائی لگے

مُنہ ڈٹھا ول دی تاں ہے آخر تعلق دی دلیل
ہُن تاں تیڈی بے رُخی دی دل کوں راس آئی لگے

میں جے من چلے کوں جھوڑیندا ہاں پرانی دوستی
آکھدے ہا مکوں کجھ کجھ شناسائی لگے ! !

روز روز آ متھا لیندے ہیں سنویں دیوانے نال
میں تاں سودائی ہاں پر واعظ دی سودائی لگے

بے وفا کوں ایہہ دی گھٹ نہیں بیوفائیاں دی سزا
متھے تے پنگھر ڈسے کجھ اکھ دی شرمائی لگے

بے دے فن اِچ عیب گولن عام ہِن ایں دور وِچ
اپنڑی نادانی دی ہر بندے کوں دانائی لگے،

یار کوں ہر ویلے شیشہ ڈیکھدا ڈیدھاں ریاضؔ
بئے کوں کیا جانڑے جِتھا آپ اپنڑاں شیدائی لگے

○

اثر اُلٹا ہے تیڈی ہر دوا دا
طبیبا! ڈس مکوں دل دا ارادہ

توڑے ڈِنگیاں لیکراں نت مریندیں
مِٹڑے دل دا ہے کاغذ اونویں سادہ

پلک دی نوک دل دے پار ستی گئی
خبر نہیں پہلی ہس یا پر قضا دا

مِٹڑا دل کیوں ڈکھیندیں ڈر خدا توں
اکھیندن لوک دل ہے گھر خدا دا

مِٹڑے قاتل دا مکٹ کیوں کھلیندو
متاں وِچ ہووے چہرہ آشنا دا

مقدر وچ ہے ہمن ڈشہ مات شاید
مقابل میڈے فرزیں ہیں پیادہ

نیاضا ایم تاں خُشبوڈے تے دیساں
جُھیئں جھولا ہاں گلشن دی ہوا دا

○

سدھیاں سوچاں سوچاں تاں دی پٹھیاں سبھ تدبیراں ہن
اینویں جاپے کئی اُنڑ ڈِٹھے خواباں دیاں تعبیراں ہن

محنت نال فرشتیاں جوڑی ہے عملاں دی فرد سڈی
جتھ جتھ ذکر سجنڑ دا آندے اُتھ اُتھ سُرخ لکیراں ہن

محفل وِچ ترڑ فاٹ ہے ظالم پوڑ نہ نشتر پلکاں دے
نظراں دی ہن زخمی زخمی دل وی لیر کتیراں ہن،

نہ او دل دی بولی سمجھے نہ ہنجواں دے لفظ پڑھے
بے آوازن ساڈیاں گالھیں پانی دیاں تحریراں ہن

کیڈیاں دُھماں نال جنازہ چُوندا پے ہک عاشق دا!
گلیاں وِچ وی دُھر دُھر کائے نی چھتاں اُتے تندیراں ہن

ذہن دے اندھے شیشے وچ کئی عکس نظر دن یاداں دے
اُلجھے اُلجھے منظر ہن دُھندھلیاں اَدھ جلیاں تصویراں ہن

لُطف حیاتی دا جے چاہندیں چُم ساقی دے پیر ریاضؔ
واعظ دے ہتھ پلّے کجھ نہیں بےچسیاں تقریراں ہن

○

محنت کنوں ئسا نہ بہانے گولیندا رہ
لکھیا ہے جیڑھا رزق خدا نے گولیندا رہ

گھنڈر سمجھ تے نوں منڈے دل توں نہ بھیج پرے
لبھسِن اتھاؤں وفا دے خزانے گولیندا رہ

خود کوں لبھایا میں تاں ونجایا چاتیں میکوں
ہُݨ خود میں پیا ونجیندا ں زمانے گولیندا رہ

چڑھیاں کماناں ہو وݨ کجلے دی نوک جھوک
نظراں دے تیر مار نشانے گولیندا رہ

زُلفاں دی چھاں ملے تاں مزا آسی نندر دا
تعبیر چھوڑ خواب سُہانے گولیندا رہ

لبھدیں حقیقتاں دی فسانیاں دے روپ وچ
گولیں حقیقتاں تاں فسانے گولیندا رہ

یاری دے ترٹے رشتے کوں روندا ہیں کیوں آیاض
سئیں آکھیا ہا کچّے یرانے گولیندا رہ

⊙

کجھ بگانہ کجھ آشنا میڈا
ہا تاں میڈا پر او نہ ہا میڈا

جیں تیڈی ہر سزا سِر اکھیں تے
پر کوئی جرم تاں ڈسا میڈا

توں جے ڈاڈھا ہیں میں وی نیواں نہیں
تیڈی ساری خدائی خدا میڈا

جھات پاتی جو تیں بنالے توں
اُمبر یا چندر چوڈیں دا میڈا

میں وفا دے چراغ بالے ہن
بزم تیڈی ہے سوجھلا میڈا"

یا مسیحا سڈا نوں تاں سٹ گھت
یا ونجا درد لا دوا میڈا

لوک انجاݨ ہن ایہہ کیا ڈسن
میں کنوں آتے پچھ پتہ میڈا

اَج تاں ویساں مَیں کرتے ہک بکڑی
یا توں غیراں دا بنڑیں یا میڈا

جتھاں ڈیدھے ریاض کوں آدھے
ہُݨ تاں سَٹ پیچھا اوترا میڈا

○

پچھلگ نہ بݨ توں کہیں دا نہ بئے دی رضا تے ٹُر
آواز سُݨ ضمیر دی دل دی صدا تے ٹُر

ڈر دا ہیں کیوں توں ظلم دے بھانبھڑ کوں ڈیکھ تے
کر پیروی خلیل دی اَج بلدی بھاہ تے ٹُر

ڈیکھݨ تسڈے دی سِک ہے سڈے وس وِ سیب کوں
آ! چوڑے والی بانہہ دے لوڈے ڈکھا تے ٹُر

کہیں نال لگ تے ٹُرنا ہے توہین مرد دی
جے مرد ہیں تاں نال زمانے کوں لا تے ٹُر

آدھے غلاب تیکوں جو ہوٹھاں دا رنگ ڈے
نرگس اکھیندی ہے مڈیاں پلکاں تے آ تے ٹُر

تیکوں سنبھالݨ گھندی ہے ہر حال وچ نظر
چہرہ لکا تے ٹُر توڑے کوراں وٹا تے ٹُر

سانول توں پھل ہیں اپݨی نزاکت دا رکھ خیال
خود کوں سنبھال کنڈیاں توں دامن بچا تے ٹُر

آیا نہ ہا نویں یار تاں ہن جھورے نت تیڈے
ہݨ آ جو گیش تاں سارے الا نبھے لہا تے ٹُر

جلدی نہ ٹُر ایہہ وصل دی رات آئی ہے مُد پچھوں
ایہہ رات وت نہ آوے متاں اج دھما تے ٹُر

میں موہنہ جو ڈیکھ گھنساں جرڑ مھا تیکوں ودے کرے
کیوں ڈر دیں میڈے ویڑھے دے وچ جھجا تے ٹُر

ڈاتیں دے نال چکری دا حق نہیں فقیر کوں
گھن گھن ریاض بھر وی ملی کر دعا تے ٹُر

○

گناہاں کوں ڈیدھاں ثواباں کوں ڈیدھاں!
میڈے ربّا! تیڈے حساباں کوں ڈیدھاں

تیڈے رُخ تے کئی کئی نقاباں کوں ڈیدھاں
متاں جلوہ نظرے حجاباں کوں ڈیدھاں،

میں سنگ ساتھ سارے سٹن تیڈی خاطر
اجاں آکھدیں میں تُحاباں کوں ڈیدھاں

تیڈیاں مست اکھیں غلابی کٹورے
جینویں جام دے وِچ شراباں کوں ڈیدھاں

تیڈے پنبتے وِچ ہن رقیباں دے پھنبے،
میں ناکام ہاں کامیاباں کوں ڈیدھاں

ایہہ رُخسار مصحف ایہہ چہرے کتابی
میں قرآن پڑھداں کتاباں کوں ڈیدھاں

توں آندا نوِیں پر تیڈے جلوے پوندن
حقیقت دی خاطر سراباں کوں ڈیدھاں

نظر نال پچھیں نظر نال ڈستیں،
میں تیڈے سوالاں جواباں کوں ڈیدھاں

ریاض آکھڑے اَج سجݨ ساڈے ویہڑے
اکھیندے میں خانہ خراباں کوں ڈیدھاں،

بُلبل نہ چھیڑ نغمے چمن دی فضا کوں ڈیکھ
لہو وچ ہے لتھڑی ہوئی۔ ذرا پھُل دی قبا کوں ڈیکھ

حالی تاں ابتداء ہے محبت دی۔ دل نہ رو
رووݨ کوں عمراں پئی ہِن اجاں انتہا کوں ڈیکھ

روزی دی فکر عشق دا غم شاعری دا روگ
مر مر تے جیندے پئے ہیں زمانے اسا کوں ڈیکھ

بے شک خودی نہ چھوڑ مگر چن خدا نہ بݨ
توں وی بشر ہیں یار بشر دی بقا کوں ڈیکھ

ڈیکھیں! مستاں ضمیر تے کجھ بار آ ونجی...
میڈی وفا کوں ڈیکھ نہ اپݨی جفا کوں ڈیکھ

حج دا ثواب چاہیں تاں کر یار دا طواف،
ربّ دی تجلّی ڈیکھیں تاں وچ دلربا کوں ڈیکھ

پہنچی بلندیاں تے سرائیکی غزل رباحسن،
آ فن دے ایں عروج کوں ایں ارتقاء کوں ڈیکھ

○

بخت یا وریا تاں کئی یاری دے دعویدار ہَن
اج تاں اوویں دل رنجیندن جیڑھے کلھ دلدار ہَن

پہلی ازمائش دے وچ کھُلیا محبّت دا فریب
ورنہ بے اعتبار تے دل کوں وڈے اعتبار ہن

نہم ڈِٹھا تیکوں تاں سوچے ہم تیڈے کیا نیں نقش
آ ڈِٹھم تاں پست میڈی سوچ دے معیار ہن

میں سنویں مدہوش تے ہئی رات ساقی دی نظر
میکدے وچ وانجے گئے جیڑھے ذرا ہُشیار ہَن

خُلد وچ آتے ڈِٹھو سے نور دے پیکر مگر
جیڑھے سوہنڑے دُنیا وچ ہن حُسن دے شاہکار ہَن

خواب وچ ہک شخص نظر آیا، جسم ہک چہرے بہوں
جے نہ کوڑ بجھو تاں میں کھل تے ڈساں سرکار ہن

ناں ہا جیوݨ دا وگرنہ موت ہئی طاری ریاضؔ
وقت دے موںڈھیاں تے ساڈیاں لاشاں دے انبار ہن

○

توں ! بے اعتبار سجناں دا
دل ! نہ کر انتظار سجناں دا

دوستاں نال ویر کٹکاں دے
دشمناں نال پیار سجناں دا

دل ! ہنٹے نال آکھدیں موہیم
ہے اجاں پہلا وار سجناں دا

جان ڈے تے میں جی چھڑا بیٹھاں
ایہہ وی ہا سر تے بار سجناں دا

کئی تاں اودھر دی گالھ ڈس قاصد
توں جو ہیں رازدار سجناں دا

رات ہک بئی دی جاگدیں گذری
کیتا وت اعتبار سجݨاں دا

بے رُخی ڈیکھ تے نہ موجھا تھی
بے رُخی ہے شعار سجݨاں دا

دشمنی دشمناں دی کھنڈ یالاں
دلدے وِچ پلدے پیار سجݨاں دا

رات کوں وکا ہے سوچ سجݨاں ندی
ڈینہہ کوں وکا ہے وچار سجݨاں دا

دشمنو! کیا کڈھیسو میں وچوں
میں تاں ہاں جاں نثار سجݨاں دا

اَج تاں ہنجواں دے پاݨی نال ریاض
دھوسوں دل دا غبار سجݨاں دا

○

بدلیا نصیب وقت دے دھارے دے نال نال
لڈ گئے زمانے پیار دے پیارے دے نال نال ،

ڈھہندا ہوئی دِدار ہاں ساول تیڈے بغیر
گئے سبھ سہارے تیڈے سہارے دے نال نال

کئی لوک ٹھلِھدے ٹھلِھدے نکل گیئن سیٹرھ توں
کئی گوتے کھاندے پتن کنارے دے نال نال

بولیں تاں ڈرداں شالا کریں گالھ خیر دی
ہاں دھڑکدا ہے تیڈے بلارے دے نال نال

میں رات ساری جاگداہاں پر میڈے نصیب
سُم ویندے ہن اول نندرے دے پیارے دے نال نال

سجنڑاں تاں تیڈا پوندا ہے پر یار "توں کتھاں"
ڈیدھا ہاں راتیں خواب ہنگا دے دے نال نال

غیرت ہوی ریا من تاں ڈے سینہ سیڑھ کوں
مبدمرا وداہیں تر دا کنارے دے نال نال

○

سجناں آن اُڈارے پتھر
لگدے پئے ہن پیارے پتھر

پلکاں نال ہٹا گھنساں .. میں ...
تیڈے رہ دے سارے پتھر

میں منصور دے یار کوں آکھو
پھل نہ اُلارے مارے پتھر
تیڈا پیو ماحق ہمتا ئے
میڈے رہ دے سارے پتھر

ایہہ رستے ہن چن دے رستے
مارن پئے لسکارے پتھر

میڈی قسمت وچ رب لکھن
وڈے مٹیاں گارے پتھر

شالس مار ریاضؔ کوں ویندی
جتنے لبھنی سارے پتھر

○

ڈیکھ تے سنگریا ،ہنگریا تیکوں تھئی حیران بہار کھڑی ہے
چیرویں اکھ ڈیھٹی ہس تیڈی تھیوں نرگس بیمار کھڑی ہے

زلفاں کھول جو کا سے چا تے غنچے پے پیندن خوشبوئیں
باد صبا وی جھولیاں بھرتے ونڈن کوں تیار کھڑی ہے

ایڈا بدنظرا تاں نہیں ہیں کیوں کیتے نی ایڈے اوہلے
پلکاں نال تیں اکھیں کجیاں لٹ ملّی رخسار کھڑی ہے

اپنا آپ مٹا گھنساں تاں سانول تے میں ہک تھی ویسوں
حال میڈی ہیں باقی ہے حالی ہک دیوار کھڑی ہے

دل دریا ہے سمندر دل ڈونگھا کہیں دی ایندا انت نہ پایا
علم دی وسّوں گھٹ نہیں کیتی عقل دی نرلے مار کھڑی ہے

غم دے پانی جھاگن والو! حالی چھل دا زور نہیں ترٹیا
جانی پار دی مَٹ نہیں ڈسدی حالی تئیں نیتن تار کھڑی ہے

کالے بدل کجلے واںگیں کِھنڈ کِھنڈ چھنکن مینہ دے گھنگھرو ںٔ
آ ونج ساوڑل ساوݨ دی رُت کیتی ہار سنگار کھڑی ہے

سنگھی ہس مئے چکھی کائے نس پر واعظ دا حشر تاں ڈیکھو
تسبی دا دانہ پھتی گئی گردن وچ دستار کھڑی ہے

ظالم سُولاں دی سُولی تے لاش ریاض دی ٹنگی بیٹھے،
ترس بھلا کیا آ وِس آکھا ہوٹھاں تے مُسکار کھڑی ہے

○

سچ الانوݨ دا میں مجرم ہاں گرفتار کرو
حاکمو! گل میڈا گھٹو مسکوں سنگسار کرو

وقت دا بڈھا جواری منناں پتر ے بدلے
کھیڈ دے ہوئے مڈے نینگر کوں خبردار کرو

اگلے زخماں دا نہ چنتا کرو وڈے چھٹسن،
دل ہے حاضر تساں نظراں دا بیا وار کرو

میں اگر وقت دا سقراط ہاں کیوں پیا جینداں
زہر دا جام مڈے واسطے تیار کرو

باجھ لفظاں دے وی بولݨ دے طریقے ہوندن
اپݨے جذبات دا چپ رہ تے وی اظہار کرو

ہوکا پھرداوڈے اج شہر دی سواری آسی
چند لاشاں سٹو ایں رستے کوں ہموار کرو

ڈل متاں دھن دی زلیخا گھنے مُل یوسفؑ کوں
وس لگے یارو تاں بند مصر دا بازار کرو

دار تے چڑھ تے میں بنیاہاں زیارت لائق
شہر دے سوہنیو! اج آ و میڈا دیدار کرو

ڈیسو نذرانے عقیدت دے جڈاں مرسی رہسن
حالی جیندا ودے رَج رَج تے ایکوں خوار کرو

○

تن اُجلے من کالے سَئے ہِن،
قاتل مجبور! بھالے سَئے ہِن،

وَسدے رَسدے ویڑھے اُجڑے
عشقا! تیں گھر گالے سَئے ہِن،

کہیں پا سوں کہیں جہات نہ پاتی
چِھتوں ڈھیر بنالے سَئے ہِن

کیڑھا کیڑھا ڈُکھڑا اُٹھنسیں،
غم دے حال حوالے سَئے ہِن،

ہُن نہ ساکوں غُنڈکاں ڈیویں،
آساں کتنے ٹالے سَئے ہِن،

اُتوں اُتوں صلح صفائی
لانبے وِچ وچالے سے ہِن

دستی روز لُٹیندی رہ گئی
دِستی دے رکھوالے سے ہِن

ریشم جانڈ تنے ہتھ نہ پھیریں
اُجکل نانگ جتالے سے ہن،

ساکوں موت دا کوئی غم کائے نی
ساکوں رونوݨ والے سئے ہِن

دل وِچ گھپ اندھیرا ریہا
یاد دے ڈیوے بالے سئے ہِن

صرف ریاض دی اَکھ نہیں لگدی
نندراں دے متوالے سئے ہِن

○

موتی گھن تے ڈیندن پچ
وت شولی دی نکلی پھل
اکھیں کولوں دور ہیں تول
اج کلھ وت گمر ٹھوں ہے،
کیڈا چھکدس پیراں وچ
ملبتی لاتے ٹر ویندے
سچ کوں کیئویں ہضم کرن
ڈکھ شُنڈیں تاں چپ کربہہ

انہاں دیاریاں کولوں پچ ،
وت کہیں بولیا ہوسی سچ
پہ گیئیں لوں لوں دیلوچ رچ
وت کیئیں ڈوتی ماری بچھ
احمد پور دا گھنٹہ پچ ،
پچھوں ویندن بھانبھڑ مچ
کوڑ جنھاں کوں گیا پچ ،
ٹوک نہ میکوں مار نہ پچ

جے اندر ہئی سچ زبان تئی
بے شک باہر دا کھڑا پچ تئی ،

○

رات دے پاسے اجالاں پڑتیوݨ
ایہہ اندھارے حالی گوڑھے تھیوݨ

دل! نہ مُس آوندی مِٹھی مُسکار تے
ایہو جیہے حربے تاں کئی ورتیوݨ

حالی تاں غنچے مکولے ہن خزاں،
ڈیکھو کیا نِکیا گُل اجاں کتریوݨ،

اُوندے ہتھاں کو خدا ثابت رکھے،
کتنے دل ترٹیݨ جگر مکلیوݨ،

میڈے لفظ آواز دے محتاج نہیں
سِی گھنے جیں ہونٹھ میڈے سیوݨ

رستے پتھریلے سہی پر ٹُردا رہ
پیر آخر پیر ہن تھکسیوڑن،

داد فن دی وقت توں گھنساں رہاتھن
شعر میڈے صدیاں تئیں پرکھیسن

○

دل کوں تیڈا ہر ستم جاپے کرم تیڈی قسم
خوشیاں دے بدلے نہ ڈیساں تیڈا غم تیڈی قسم

آ نہ آ سانول ڈیکھائی رکھساں تیڈے رستے تے دید
بھانویں ڈیدھیں ڈیدھیں ویسی رات دھم تیڈی قسم

خواب تیڈے آتے جگو نیندر تاں ہوندااں جاگ میں
یاد تیڈی آکھے سم تاں ویندااں نس تیڈی قسم

ایہہ تاں توں ہیں میڈا متھی تے بن گیا ہیں او ہیرا
میں تاں او تویں تیڈا ہاں جین جیندیں ہم تیڈی قسم

کوئی تاں خوشیاں دی ہوا دا جھولا میں کن بھیج ڈے
ہجر دی اگ رس کنوں او کھا ہے دم تیڈی قسم

کرنہ کر عتبارا پٹاں جاݨ یا نہ جاݨ توں
تیڈا اہاں میں تیڈا ہاں تیڈی قسم تیڈی قسم،

بڈسوں یا ترسوں اساں - پر تیڈی مرضی ڈیکھ تے
عشق دے دریا دے وچ گیتی ہے گھم تیڈی قسم

کڈ گدے ہر پاسوں تیڈے پیار دی زنجیر نے
ویڑھ گِن دل کوں تیڈیاں زلفاں دے خم تیڈی قسم

ہِس قلم ہتھ وچ تاں لکھسی تذکرے تیڈے ریاضؔ
بھانویں سو واری کرے کوئی ہتھ قلم تیڈی قسم،

○

انجاݨ بݨ تے ملدا ہے ہک شخص جاݨ تے
مکریا ودے سنجاݨ توں میکوں سنجاݨ تے

کوئی دل متاں اُچیچا نشانے تے آ وجے
چاڑھی ودے او تیر نظر دا کماݨ تے

زلفاں دی لٹ کوں مکھڑے توں وَل وَل ہٹا نہ توں
ناگݨ ہے ایں تاں کھیڈݨے سونے دی کماݨ تے،

سُکھ ڈے تے ڈُکھ وݙ یج مگر اپݨی انا نہ ویچ
بٹھ پئی بگانی سیجھ توں سم ننگے واݨ تے

چھلکوں چڑھن تاں ڈر داں جو سبھ کجھ نہ لُڑھ وجے
نبعل تے بنا گھڑا ہاں گریڑا نواݨ تے،

موتی سخن دے گلیاں دے وچ رولی ویندا ں میں
آپے ودے گلیسو تساں مٹیاں چھاݨ تے،

عشق ہِچ سبھوالوہا تلوہا کھڑاں کیتا
بئی کیا اجھاڑ ڈیواں میں دل دی مکاݨ تے

نتراݨ سِتی تے پاندھیا کیوں پیا ہیں رہ دے وچ
منزل کھڑی ہے ہِٹ تیڈے چھیکڑ دے باݨ تے

کیوں او جھوباݨ کر ڈتی اپݨے ریاض کوں،
ایہہ کیڈا خوش ودا ہا تیڈے غم دے ماݨ تے

○

لال پھل سَوِلی دیاں ٹَنگلاں کوں مہکاوݨ لگے
ڈیکھاں وت منصور دے کیئں کیئں سلام آوݨ لگے

سنیاں زلفاں کوں کنڈا چھنڈ مارتے چھنڈکاں اُڈا
وِݨ جھجھروں کھنڈ دسا بن موسموں ساوݨ لگے

اوکوں کہیں سچی نہ آکھی اوندا ہتھ پکڑیا نہ کہیں
لوک اُلٹا ٹھرکیاں ڈے تے میکوں جھٹلاوݨ لگے

شیت کہیں واعظ کنوں سکھیا ہسی ۔ بولݨ دا فن
اُو نویں من گھندا ہاں میں او جینویں منواوݨ لگے

میڈے دل وِچ بالے ہن اُمید دے ڈیوے جنھاں
بے وفائی دے جھلّے ڈے تے آپ دِسماوݨ لگے

ساڈیاں گالیں تے نہ بھرمیجو تہ کوڑ یجو تساں
میں دے تاں جوبن دے ڈینہہ ہن اُستاں سنبھیاوݨ لگے

رات جو کہیں گالھ تے ساںول دی کھل نکلی ریاضؔ،
چندر ہتچا ہتی گیا تارے دی شرماوݨ لگے

ویندیں تاں سنیہڑو میڈا آنویں ذرا جلدی
کئی خیر خبر ڈھول دی سنڑوا مکوں ولدی

ڈیداں اُتھاں دیخ رلیاں جھتاں فرات شہر لدی
سسی کوں محبت نہ بھلی خان پُنل دی

تلیا کھڑے اَج سارا وسیب اُوندی ولب تے
کہیں شخص دی اَج گالہہ نہ کیتی منہ دے ول دی

گھر کتناں دے بجلی دے عمل نال ہن پھیندن
کئی شودیاں دے، چُلھے کڈیں بھا وی نہیں بلدی

میں پُھل سنویں رخسار کوں پُھل کنیوش لکھاں
ایہہ رنگ ایہہ اسلوب روایت ہے غزل دی

اَج آ جو میں ایں اج کوں تیڈے نال سنگاراں
کلھ تھیسی تاں کلھ نال نبڑسی ڈ دی کلھ دی

جتاں تیڈے ہتھ پُجے ہے میڈے دیس دی مٹی
ضامن ہے میڈے رزق دی ہتھی تیڈے ہل دی

○

بلدے ہوے ڈیوے مسیمے مسیمے ہن
شہر سوجھل ہے پر اندھیرے ہن

حالی منزل دی پچھ وی نہیں پوندی
قافلے والے کینویں بیٹھے ہن

رشتیاں وچ او پک پکا نہ رہیا
اج دے ناطے تاں کچے دھاگے ہن

نت تیڈے گھر دے باہروں کیوں بھوندن
بڈی وستی دے لوک پچھدے ہن

ہجر دی رات کیڈی سوجھل ہے
تیڈیاں یاداں دے چندر ابھرے ہن

کُوڑ نے سچ دی اَج پچھان نہ رہی
کُوڑے سچے تے سچے کُوڑے ہن

کتنے یعقوبؑ روندے ہن گھر گھر وچ
کتنے یوسفؑ بھرانواں وِچّے ہن

لفظ پھُل بن تے مُنہ وچوں نکلے
غنچے چٹکن کہ آپ بولے ہن

بھا تاں لاؤ ایہجے واندھے دریا کوں
کندھی تے رہن والے تسّے ہن،

اَج تاں دُھپؑ وچ وی چھاں دی ٹھاڈھ ملی اے
شیت دلبر نے وال کھولے ہن

بُت کوں جھولا ہوا دا نہیں لگدا
پر درختاں دے پتر ہلدے ہن

میکوں ایڈا وی بے خبر نہ سمجھ
جانڑداں جو تساڈے ارادے ہن

بُت کدہ کعبہ بھانویں میخانہ
سارے دلبر دے گھر دے رستے ہن

ہوٹھ پھڑکن نہ کوئی اُلا نکلے
ڈیکھاں کیئں چُپ دے جندرے مارے ہن

لفظ مارن کڈیں نہیں مردے ریاضؔ
کلھ دی جیندے ہن اج وی جیندے ہن

○

جیڑھا بُجھ منگیس منگ خدا ڈیندے
غیر دے پلّے کیا ہے کیا ڈیندے

اپنڑے پیراں دے زور تے اُٹھی
کونڑ ہتھ کہیں کوں آسرا ڈیندے

حسن کوئی قول نہیں نبھا سگدا،
عشق ہر فرض کر ادا ڈیندے

او وی ہک بیوفا کوں دل ڈے تے
ہُنڑ مندے ڈیونڑے وَدا ڈیندے

سمجھیا ہس کھڈاونڑاں دل کوں
گھندے بھن تروڑ تے ولا ڈیندے

شالا جیندا رہیں جو تیڈا غم
میکوں جیوݨ دا حوصلہ ڈیندے

ظرف رنداں دے جانڑدے ساقی
جتنی سنگدے کوئی پچا - ڈیندے

میکوں محتاج کہیں دا نہ کیتا
درد ڈیندے تاں لا دوا ڈیندے

پہنچا کہیں رات دی نہ وعدے تے
شام آ دے مگر دھما ڈیندے

کندھی لگݨ دی بڈ مرݨ ہے ریاضؔ
نت سہارے جو نا خدا ڈیندے

○

ایتھ آزادی دے مفہوم نرالے ہن
کناں وچ پھنبھے ہوٹھاں تے تالے ہن

دل دی وادی تے صدمیاں دی بارش اے
اکھیں ہن کہ ڈوں برساتی نالے ہن

او بختاور ایڈا دل دا گندرا نہیں
ایہے جیہندن جیڑھے لوک وچالے ہن

پندھ اڑانگ تے منزل دور ڈراڈی ہے
ہوٹھاں تے بریاں پیراں تے چھالے ہن

دل وچ مایوسی دا گھپ اندھیرا ہا
توں جیہنویں تیں آس دے ڈیوے بالے ہن

تلکن تے میں ڈھاندا ڈٹھے واعظ کوں
میخانے دے چھوڑ ہاں جام اگھالے ہن

بکھ رنگت کجھ خوشبو گھن تے پھلاں دی
رب نے محبوباں دے پیکر ڈھالے ہن

اندروں اندر رگھبیاں مارا ڈیندا ہے
اُتوں اُتوں لش پش تے گڑ مالے ہن

کلھ تئیں جیڑھے لائق نہ ہن ڈیکھن دے
او چہرے تاں اَج کل ڈیکھن والے ہن

ڈیتھ لہندے پیا شُر دین ظالم ڈیکھ تاں سہی
کگڑ پے جمدے ہن کیڈے پالے ہن

آپے دیراں کرتے آئیں ہن نہ رو
میں تاں آندے ساہ نیش رستے بھالے ہن

توں منگروں تاں جان ریاض دی حاضر ہئی
تیس سانول کیوں لہو ءِ ہتھ پے گالے ہن

○

تُوڑے بھوں بھاندن نظر کوں چندر تارے رات دے
کوں نندراں گال تے ڈیکھے نظارے رات دے

ستّی اُٹھوالیں دے پچھوں بھج نہ پئے گئی لمبی وِتھ
بِکتھاں کھڑدن ڈیتہہ کوں جنھاں اُٹھ قطارے رات دے

زنگ ہے کجلے دا پھکّا اکھیں ابھر وٹیاں لگن
توں تاں چپ ہیں پہ اُلیندے پن جگارتے رات دے

ویندا آندا کہیں نہ ڈٹھا میکدے وچ شیخ کوں
کیڈے پردے پوش ہوندے ہن اندھارے رات دے

ڈینہہ تاں جینویں تینویں نبھ ویندے وچھوڑے دا مگر
درد سہہ سگدے نہیں درداں دے مارے رات دے

لوک نتے ، نندراں ڈیندن شکمہ وس چادر تان تے
میں جے سمداں تاں گھبیندے ہن اُنتار رات دے

چھیکے ڈینہہ کوں آکھڑیں ونج مفت دا تھوراں ا
ایں تاں نہیں لاندے سمجھ دا رگ دھار رات دے

قاصدا ہکواری ونج گوڑے کوں گوڑا کہتی آ
آکھیں تیڈی تانگھ وچ بیٹھے ہیں پیار رات دے

رات تھیندی ہے تاں کھلدن چھڑیاں دے پر رہا کمن ،
ڈینہہ دے اندھے پکھیاں کوں بھاندن اڈارے رات دے

○

زندگی ڈُہری چال چلدی ہے
کہیں دی کھل کہیں دی دھاں نکلدی ہے

دم قدم تے ہاں ہُݨ تاں دیر نہ کر
جلدی جلدی آ جو جلدی ہے

جھٹ پچھوں رسجھ اُبھردے سُولاں دا
جے کڈیں غم دی رات ڈھلدی ہے

توں جے نہیں ہیں تاں وت وی ہے چانݨ
تیڈے غم دی مشال بلدی ہے

آندی باقی تاں دیر کیتی ہئی
ویندی باقی تاں ڈاڈھی جلدی ہے

بعض موقعہ پرست لوکاں دی،
وقت دے نال نال چلدی ہے

دل دا دل نال پچھے تھیندے ملاپ
پہلے اکھ اکھ دے نال رَلدی ہے

سانڑیا عشق نے پتنگے کوں،
شمع کیوں ساری رات جلدی ہے

سُنیا ہے شاعریں دی محفل وِچ،
دُھم ریاض اَج تیڈی غزل دی ہے

○

جنھاں شکلاں تے پرے رہ تے ہیں پیچھا رہ گیاں،
کولوں ڈیکھݨ دی کسر ہئی ہکّا بکّا رہ گیاں۔

رنگ سوہݨے ڈیکھ تے چُنڈدا رہیاں کاغذ دے پُھل
اکھیّں ولچیاں رہ گیاں خوشبو کوں سِکدا رہ گیاں،

خواہشاں دے باغ نے پیراں کوں زخمی کر ڈِتے
پُھل گلیندا رہ گیاں کنڈیاں تے ٹُردا رہ گیاں،

کہیں میڈی بولی نہ سمجھی کہیں نہ الوایا مِکوں
میں بھری دستی دے وِچ کلّھے دا کلّھا رہ گیاں

بے مروّت ہِن نہ پاتی جھات تیں ویلک وِچوں،
میں تاں تیڈے دَر تے دِیداں لاتے بیٹھا رہ گیاں

زندگی میڈی دا یارو پا چسی تل میڈے موئیں
حالی تاں جیوݨ دی خاطر روز مردا رہ گیاں

میل دے پتھر طرحاں لفظاں دا چولا پا تے میں
پاندھیاں کوں منزلاں دے پندھ ڈسیندا رہ گیاں

توں نہ ہیں آیا تاں چن بکھ پئی ہبھتی رات دی
تاریاں دے سیکدے تے سڑدا پچلدا رہ گیاں

او وی ویلا ھا جو ھا بھرپور میڈا روپ رنگ
ایہہ وی ویلا ہے جو ہُݨ اپݨاں جنازہ رہ گیاں،

حشر وچ پلڑا میڈا بھارا ریہا ہر شخص توں،
ہم عمل بھانویں بُرے ہِن سبھ توں چنگا رہ گیاں

بھانویں بے قدری دے ہُݨ گوڑھے اندھارے ہِن ریاض
نِت نویاں سوچاں دا سِجھ بݨ تے اُبھردا رہ گیاں

چہرے تے زلفاں کوں کھنڈا تے نہ ٹُر
رات ڈینہہ کوں رَلا ملا تے نہ ٹُر

بندہ بݨ چھوڑ اُچیاں پروازاں
دھرتی تے پیر رکھ ہوا تے نہ ٹُر

کتنے دِل لوڑاں وات آ ویندن
کیوں نہ ٹُرے پرایں بانہہ لُڈا تے نہ ٹُر

رکھ قدم سینہ تݨ تے مقتل وِچ
بُزدلاں وانگ ہاں لہا تے نہ ٹُر

ایں قدم رکھ جو منزلاں کنبݨ
عشق دے راہ تے پنج بچا تے نہ ٹُر

پردے وچ وی توں تک تُومیں سنگدا
تُوں سُنجا پَویں مُنہ لُکا تے نہ ٹُر

زندگی اُچے سِر دا ناں ہے ریاض
لیہہ ویکھے بھانویں پیر تَوا تے نہ ٹُر

○

ٹھڈیاں نظراں دا جادو چلدا ویندے
جو دِل کایوں مسڈا ہاں ڈلدا ویندے

اندھیریاں دے سفر لہنویں کٹیندن
ٹھنڈا ٹھ ڈیوا بلی تے بلدا ویندے

محبت وچ میں جتنا اگھاں ٹردا اں
او اتنا پچھلے پیریں ولدا ویندے

ڈِوایم وعدے دا چیتا تاں آکھیس
تسڈا تاں شیت چیتا رلدا ویندے

جے آندیں آ نتاں ول کیا کرلیساں
منڈیاں اکھیں دا بوہا ولدا ویندے

چلو ہن ڈیک دھپ دا کجھ تاں گھٹسی
جو سجھ کھسکیا پچھا نواں ڈھلدا ویندے

ریاض ایہہ ساڈی محنت دا ثمر ہے
غزل دا بوٹا پھلدا پھلدا ویندے

○

گُھنڈ کھول بھانویں دلدیاں گھنڈیاں نہ کھول توں
چن چُھپنہ دی سِک لہا توڑے موہنوں نہ بول توں

گھن آیاں میڈے واسطے سوغات، ہنجواں دی
دامن دے وچ سنبھال ایہہ موتی نہ رول توں

بھانویں زمانہ مُول نہ رکھے مسڈا بھرم،
ہجھی دی ہاں میں تیڈا ہاں بھتیں نہ بھول توں

لبھ تے میکوں زمانیاں ہتھوں کھڑیں ونجا
ہُن ویں نہ تیکوں لبھساں ودا میکوں گول توں

میڈی وفا دے رنگ دی لہسی نہ شئم کڈاہیں
سو واری آزما میکوں بےشک پچھول توں

جُوڑے دے وچ سجا مٹڑے دل دا توں پھل غلاب
اینویں نہ ایکوں ہتھاں دے وچ مندھ مکول توں

منظر حقیقتاں دے نظرسن تیکوں ریاض
باہر نکل تے ڈیکھ تصور دے خول توں،

○

نظر دے تیر جگر تے جھلیندے رہ ویندن
ایہہ خون پیوݨ نت خون پیندے رہ ویندن

سُݨاہاں واعظا کجھ حسن عشق دیاں گالھیں
گھنہ ثواب دے مسلے تاں تھیندے رہ ویندن

میں آنواں یار دی بزم ءِ چ تاں میڈے شو دے رقیب
کبیریاں کھاندے وڈھیندے کپیندے رہ ویندن

قلم کوں آبحیات ءِ چ بوڑیندا تاں لکھداں،
جو صدیاں توڑی ایہہ اکھر پڑھیندے رہ ویندن

اساں تاں سچ وی الیندوں تاں ول وی ہیں کوڑے
او کوڑے تھی تے وی سچے سݙیندے رہ ویندن

جے ہنجوں ہک وی وہجن لہو دا تیل حاضر ہے
سجن دیاں یاداں دے ڈیوے بلیندے رہ ویندن

خدا تاں نہِ مگر ایہہ ہِت خدا دے وانگیں رہ آ ہن
اساں بجاریاں کنوں نِت پہ بھیندے رہ ویندن

○

جیت دا کوئی شوق نہیں، ارمان نہیں ہے ہار دا
دل اکھیندے کھیڈی رکھاں جتا تیڈے پیار دا

پھل کوں تڑدا ڈیکھ تے پھل دی طرحاں تڑدا ہے دل،
یاد آوندے مکوں منظر تیڈی مسکار دا

تیڈے آئیں اکھیں تے چن ہنجواں دے پردے گئے تیڑ
رہ گیا ارمان مل تے وی تیڈے دیدار دا

لب جتھاں کجھ نہیں لیندے کن جتھاں کجھ سندے نہیں
اتھ زبان اکھ دی ذریعہ بݨدی ہے اظہار دا

جھکے جھکے ہتھاں دی زد وچ ہن اچے اچے سر
رب نے چاہیا تاں نہ بچسی طرہ کہیں دستار دا

وصل دی خواہش تے اُوں ہوں کرتے اُوندا مُکھکڑاں
ڈے گیا دل کوں مزا انکار وِچ اِقرار دا،

کہیں دے پیکر دی نزاکت ہے میڈے فن وِچ ریاض
شعر ہے موزوں مسڈا جیندیں سراپا یار دا

○

غم دی چیڑھی رات ونج پئی سال تے
بیٹھے ہیں آساں دے ڈیوے بال تے

کھتوں شودیاں ہینگریاں پیلھوں چنڑسن
ڈکھ نے ہک دانڑ نہیں رکھیا جال تے

تھی گیاں خالی کماناں وقت دیاں
جھل گدم سبھ تیر دل دی ڈھال تے

اپنڑاں ہووے تاں سنبھالاں دل کوں میں
ڈس نہیں چلدا بگانے مال تے

سوئیاں پچھاں کیتیں ویلا ولدا نہیں
گھڑیاں تے چلنڑا ہے اپنڑی چال تے

خوش ہاں جینویں تخت تے بیٹھا ہاں میں
ٹیک لائی بیٹھاں تساڈی در سال تے

کھیر دیاں نہراں نہ ہن قسمت دے وچ
تھک گیاں ویلے دے پتھر ڈال تے

سوہنیاں ہتھی سانویں بازی پیار دی
نہیں ریہا پاٹاں تساڈا ہینوال تے

وت نہ بھجھڑی رڑھ اُمیداں دی ریاض
تھک گیاں ہنجواں دی گادھی گھال تے

(۰)

سوہݨیاں سوچاں نال اپݨے شعر سنگریندے جُلوں
شاعری زیور ہے ایں زیور کوں ٹھمکیندے جُلوں

وت نہ جُھسی کوئی آساں وانگیں دیوانہ شہر وچ
شہر دے انجاݨ داتا نویں کوں جھنڑویندے جُلوں

کوئی پندھیڑو تھکیا ہٹیا شیت ہووے گھل دی لوچ
قافلے والو ذرا اجھکو صدا ڈیندے جُلوں

نویاں نسلاں ساڈیاں سوچاں دے حوالے ڈیوݨ،
ایٹھیاں گالھیں وقت دے پتھر تے اکریندے جُلوں

لوک ایہہ سمجھن اتھوں خوشبوئیں دے لنگھ گئے قافلے
پُھلاں وانگیں زندگی دے رستے جھکیندے جُلوں

بسکاں دا گانا بدھوں آساں دے کھارے چاڑھ تے
ہے توں دل دی ویل ہکریندے جُلوں
جیڑھا منکر ہے سرائیکی وچ تغزل دا ریاض
اوں کنوں اپنی غزل دا لوہا منویندے جُلوں،

○

پانی دے بلبلے طرحاں فانی شباب ہا
جا پلے جینویں خیال ہا لحظے دا خواب ہا

نظری نہ کہیں نظر کوں نظیر اوندے حسن دی
او لاجواب شخص خود اپنڑاں جواب ہا

ڈیندان رہیاں ضمیر کوں عملاں دا نت حساب
ہر ڈینہہ مینڈی حیاتی یوم الحساب ہا

ڈٹھم جو اوندا جلوہ تماشا رہیاں نہ یاد
کوئی اہیجھیاں اوں شخص دا کافر شباب ہا

کاغذ سمجھ تے دل دے تیں کئی پرزے کر ڈتین
ہیں تے تاں تیڈی سادلی وفا دا حساب ہا

آباد تھی تے خوش ہے خرابات وچ ریاض،
جیندیں پرہیزگار ہا خانہ خراب ہا

درد ہمدرد ڈِتن درد وَنڈا وے کیڑھا
زہر ڈیوے جے مسیحا تاں بچاوے گا کیڑھا

اُج نہ منصور نہ کہیں پاسوں انا الحق دی صدا
دار موجود ہے پر دار سہاوے کیڑھا

پَے وِکن کان جے انصاف دی تر کڑی دیوچ
کرتے سچ کوڑ دا نروار ڈساوے کیڑھا

اندھا پاندھی ہاں گھڑاں انھیاں دی وستی دیوچ
کون پکڑے میڈا ہتھ راہ سکوں لاوے کیڑھا

قیس جو ہویا تاں جنگل نے مکاناں جھلیاں
ماجھ دیوانے دے شہر کوں وساوے کیڑھا

پیت پالے نہ اد پر تیت رکھے کھیندی پئی
اوں پکیتے پچھوں پت اپنی ونجاوے کیڑھا

○

نہ جھکیساں قدم بھانویں جو رستہ پُر خطر ہووے
حیاتی دے سفر وچ یار جیکر ہمسفر ہووے

مرݨ حق ہے پر ایجھی موت کوں لوندھا وداں سانول،
تیڈے گوڈے تے سر ہووے تیڈے رُخ تے نظر ہووے

اُرے آ! نیکوں دل دے خون دی سوغات ݙیواں میں
تیڈے ہوٹھاں دی سُرخی کوں متاں زندگی کسر ہووے

ہے دریا عشق دا ݙونگھا جے ٹھلھدیں شرط پوری کر
جڈاں توں پار وچ پہنچیں تیڈا دامن نہ تر ہووے

ایں گئے گذرے زمانے وچ انا پونجی ہے شاعر دی
ایہا پونجی بچے! بھانویں نہ پلّے مال زر ہووے

مِنڈا ایمان کامل ہے مَیکوں مُشرک نہ سَڈ واعظ
مِنڈا کعبہ ہے ہوں پاسے جڈے دلبر دا گھر ہووے

سُنڑیپ سوغات ہئی رب دی نہ ڈے جھٹکاں فقیراں کوں
جُھنڈیندن لوک ہوں وَنڑ کوں جڑھے ونڑ تے ثمر ہووے

ریاض ایں دور وِچ فن دے تقدس دا ہاں قائل ہَیں
کڈاہیں جھکساں نہ! بھانویں سامنڑے کوئی تاجور ہووے

ظالم ابرو تیڈے خمدار خدا خیر کرے
نال تلوار دے تلوار خدا خیر کرے

تفسا نفسی ہے اتھاں ڈُنیا بنی ہے محشر
پیُو کنوں پُتر ہے بیزار خدا خیر کرے

آیاں ہن چڑھ تے چوانہ پاسوں غمانڈیاں چھلّوں
دل ہے ڈھاندی ہوئی دیوار خدا خیر کرے

ماھیا ! پھلاں دے دامن توں اویسل نہ کریں
گوندھاں گتی گھڑے ہن خار خدا خیر کرے

اج نہ سُرخی ہے نہ مستی نہ کجل دیاں دھاراں
ایہہ وی کوئی حلیہ ہے سرکار؟ خدا خیر کرے

جیکوں لبھ لبھ تے ستارے شودے اَختے ہتھی گِن
ہے ریاضؔ اوندا طلبگار خدا خیر کرے

(۰)

تؤڑے ہن سنسار تے نظراں
اکھیاں وچ دلدار تے نظراں

ساحل دالو اللہ اللہ
لگیاں ہن منجدھار تے نظراں

آپ مبارک ڈیون آنویں،
جئیں ویلے ہیں وار تے نظراں

ملداں تیکوں گھول تے جندڑی
ڈیدھاں تیکوں وار تے نظراں

میڈیاں نظراں تیڈے پاسے
تیڈیاں ہن چودھار تے نظراں

محفل وچوں ریاض کوں کڈھو
لائی بیٹھے سرکار تے نظراں

○

اکھیں وچ اُونویں تاں ہر ویلے ہے صورت یار دی
سامھنے آوے تاں چہرے تے نظر نہیں ٹھہردی

آپے آپے تار جُڑ دن دل دے ترُٹے ساز دے
جے صدا آوے تیڈی رمجھول دے چھنکار دی

غم دی تھمّی وچ سجا تے ڈیندا ہے خوشیاں دے میل
پاس وعدے دا نسی عادت دی نِت انکار دی

وقت دی تھنگر دا ہِنہ اینویں کماناں ہجا بدے
جیویں پر نیمن ڈکنوں بلے آس دی نادار دی

آ مصوّر تیکوں ہک نقشہ ڈسانواں یار دا
دل بناں تصویر دُھم پچسی تیڈے شہکار دی

وٹ کے متھیاں بیٹھے ہن میڈی سراندی گھر دے لوک
آ! جو ہنڑ اُکھ تار بدھ گئی ہے تیڈے بیمار دی

جیہاں پلکاں وِچ جگر دے تیر بݨ تے کُھنبھ گیاں
دل کوں بَرسے کر گئی اکھ چیر دیں دلدار دی،

ݙیکھاں یار و وت کوئی مجنوں اِتھاں آیا ودے
تھئی ہے اج وت لال بوٹی دشت دے ہر خار دی

ایڈی کالی رات ہے جو ہتھ کوں ہتھ سُجھدا نہیں
دل داٹڈیوا بال ݙے کر آچی لَو رُخسار دی

شعراں دی سوغات گھن آئے تیڈے کیتے اَج ریاض
جاݨدیں توں ایہا کجھ اوقات ہے فن کار دی

○

دل تے پیٹیس نہ ترس میڈی التجا دے نال
دامن چھڑا تے ٹُر گیا ظالم ادا دے نال

ترڑ دن ہزاراں پُھل مسڈے دل وچ اُمید دے
آوے جے تیڈی زلف دی خوشبو ہوا دے نال

ایہہ میڈا وعدہ ! لت نہ رکھیساں بہشت وچ
ہوسی نہ تیڈی جا جتھے اُتھاں میڈی جا دے نال

ہر گالھ وچ ملال ہے ہر چال وچ فریب
یاری دا کیا سواد ہے تیں بے سوا دے نال

او لمحہ میڈی عمر دا حاصل ہے دوستو
گذریا ہے جیڑھا لمحہ میڈا دلربا دے نال

کوندھیں ! تاں میکوں پوڑچا اپنی گلی دے وچ
آنی جزا تاں ڈے میکوں سانول سزا دے نال

نفرت دا خول مہنے تے ہے خنجر ہے کجھ دے وچ
آندا نومیں پیا جاپدا چنگے ارادے نال،

ساوݨ دی رُت ہے اج ذرا زلفاں کھنڈا تے ٹُر
اُہ شرط لانوڈی ہے یئں کالی گھٹا دے نال

بس کر ریامن اتنا نہ ہُݨ ڈھینگریں تے ویٹ
کیا مِلسی تیکوں کر کے وفا بے وفا دے نال

میں آپ اپنی جان پھسائی ہے عذاب وچ
کھا بیٹھاں آپ دو کھا تمڈے انتخاب وچ

سوہنڑے تاں پھل وی ہن مگر اے یار تیں سنویں،
خوشبو ریبل وچ ہے نہ رنگت غلاب وچ

قاتل دے جرم وچ مڈی کجھ کجھ رضا دی ہئی
لکھو چاہیدے قتل کوں میڈے حساب وچ

بے کل نہ کر جو توں ہیں اجاں خود کلی دے وانگ
گل بنڑ تے گل کھلا گھنیں بے شک شباب وچ

رو روتے حال دل دا سنائیم جو یار کوں
او پھکی پھکی کھل ریہا کھلدا جواب وچ

مہنہ زور ہئی جوانی دا گھوڑا سنبھل اے دوست
جل واگ کوں تے پیر ٹکا رکھ رکاب وچ

کینویں وِ لھڑدیں کینویں ہیڈا ڈکھ ونڈیدیں توں
کہیں ڈینہہ تاں اینویں مل جینویں ملدا ہیں خواب وچ

دل دی کتاب تیکوں ڈکھیساں تاں جاݨسیں،
کیا کیا لکھیندا پیا ہے سجݨ تیڈے باب وچ

ڈینہہ رات جلوے یار دے ہن سامݨے ریہنْس
بھانویں جو لکھ لکّی رکھے چہرہ نقاب وچ

○

پیار دا دشمن ہے پر ظالم بہوں پیارا لگے
رہ تے گِھن آنواں ہیں اوکوں جے منڈا چارا لگے

پھلاں دی خشبو حقیقت وِچ ایندی محتاج ہے
باغ وِچ جھولا ہوا دا جیرھا آوارا لگے

تیڈے باجھوں زندگی ہک مستقل آزار ہے
ساہ گِھناں تاں ہاں دے وِچ چلدا ہویا آرا لگے

ملدا ہے رہ وِچ تاں اینویں کپڑے گُنج تے ویندے لنگھ
جینویں ہتھ لایاں اُوندی پوشاک کوں گارا لگے

نیڑے وسدے پُراجاں باہر ہے میڈی پہنچ توں
فاصلہ گھٹ گے! مگر حالی وی بہوں سارا لگے

شاعری وِچ بہوں منیندا تے پچھیندا ہے ریاض
پر جے تیڈے کول آ بہوے تاں بے یارا لگے

عشق دا پینڈا اوکھڑ وے خطرے خوف ہزاراں،
تبھکیا پیر تاں پچھاں مشکل کئی گھرلاں کئی غاراں،

سمجھیا ہم جو رُت بدلی تاں ترڑ رسن پھل خوش ہاندے
اُکا اُس دیاں لغراں کوں سٹیا ساڑ بہاراں

نہ اُمید دا چانن نظرے نہ کھیں جا ہتھ پھبتے
مایوسی دے اندھے کھوہ وِچ ودا تھبا کے ماراں،

لڑ لگیاں دی لاج رکھیندی کتے قول نبھیندے
کوٹھے چاڑھ تے پوڑیاں کھنڑ عادت نہیں لجداراں

سجناں نال وی بہترے بازی غیراں والے چالے
توں وی سمجھیں یار جو بدلیاں ویلے دیاں رفتاراں

کیا میڈی اوقات کراں میں تیڈے پیار دا دعویٰ
اپنی چادر ڈیکھ گھناں تاں پچھے پیر پساراں
بے قدراں دی وستی وِچ کہیں جیندیں قدر نہ جاتی
جڈاں ریاض مو یو سے لوکاں چمیاں آن مزاراں

○

چرچا ہے میڈے قتل دا گھر گھر گلی گلی ! !
رُسوا تھیا ہیں آپ ستمگر گلی گلی

ایں شہر دا رواج ہے گردن نِواتے ٹُر
ٹکے گھِڑن سِراں اُتے خنجر گلی گلی،

غزنی ! اساں ڈوں ہک بیا محمود بھیج ڈے
ہِن عام سومنات دے مندر گلی گلی

یارو سخن دے موتیاں دی جھولی بھری وداں،
ٹُرپھِرتے نت ونڈیندے ہاں جواہر گلی گلی،

آ نوں تاں ڈیوو ذرا مڈ ے چوڈیں دے چندر کوں
آپے اکھیسو تھئی ہے منور گلی گلی

منزل ! متاں ایں قافلے دی تانگھ رکھ بہیں،
راہی تاں ٹانواں ٹانواں ہے رہبر گلی گلی
ہک بے وفا دے عشق نے رولے ریاض کوں
دھکے وداجھلیندا ہے دَر دَر گلی گلی،

○

دل نہ تھئی بے قرار آوسی
پھال آدھی ہے یار آوسی

شمع! پروانیاں دی تھوڑ تاں نہیں
ہک جے مویا ہزار آوسی،

کینویں ہاں دی ہوا اُڈ کڈھاں ہیں،
تیڈے دل تے غبار آوسی

توں نِوھیں تاں خزاں دے ڈیرے ہِن
توں جو آسیں بہار آوسی

بے وفا ہے او بے لحاظ تاں نہیں
متی تے خود شرمسار آوسی،

رات ڈُکھ دی کڈاہیں تاں ڈھل ویسی
کئی تاں سُکھ دی ڈیہنوار آوسی

محض سچی طلب ہے شرط ریاضؔ،
تھی تے مجبور یار آوسی،

○

یقین ہس جو مرن دے قریب بسمل ہے
مگر اجاں دی ستمگر ستم تے مائل ہے

بجا جو یار میڈی ہر خوشی دا قاتل ہے
پر اوندی مرضی دے وچ میڈی مرضی شامل ہے

ایہہ دشمناں دے ڈساون دی گالھ نہیں اے دوست
جو دل دا زخم تیڈی دوستی حاصل ہے

نہ اپنی مرضی دا آ وَنج نہ بول چال دا حق،
ایہہ بندی خانہ ہے ساڈوں کہ تیڈی محفل ہے

اساں تاں پیار تے لائی ہے چا جان دی بازی
تہاڈے لیکھے ایہہ ہاسا مذاق ہے کِھل ہے

میں جان ڈے تے عطا کیتے موسماں کوں ہُنڈپ
ایہہ لالی شام دی میڈے لہو دی رتول ہے،

اِس خوفناک فضاء وچ وی شعر دی تخلیق،
ریاض وہ تیڈی ہمت سرا تیڈا دل ہے،

○

اَج بے وفا نے کیتے عجب طرز دا سلام
ٹُر دا گیا تے آدھا گیا بس مندڑا سلام

متھے تے ہتھ نہ رکھ مکوں گل نال لاتے مِل
اپنڑاں سمجھدا ہیں تاں نہ کر اوپرا سلام

ہر کہیں دی ہے سلام دعا بند اساڈے نال
رکھی ہے تیڈے نال جیڈاں دی دعا سلام

آ گیئں پچھنڑ تاں جندڑی دا نذرانہ گِھن تے ونج
کتنی ڈینہہ تاں یاد رہسیا بیمار دا سلام

پیا جاپدا ہے اَج مکوں قاصد دی ٹور توں
کوئی سُندسنہڑا ہوسی میڈے ناں دا یا سلام

مکھڑے تندڑے کوں ڈیکھ تے ڈِتی سلامی چندر
زلفاں تندڑیاں کوں ڈیکھ تے کیتا گھٹا سلام،

پورب دی ہیل گھلی ہے پھل لاکدے کھڑن،
گھمن آئی ہے اَج بہار دا شاید ہوا سلام

کیا راز ہے جو اج مکوں گھُٹ گھُٹ تے بلدا اَیں
تَیں ڈے تے سدّھا منہہ کڈاہیں کیتا نہ ہا سلام

تیڈے سلام نال ڈتن ڈکھ ریاض دے
بڑے تاں ڈا وَسدا رہوی اینویں ہک بیا سلام

○

بیگانے ناں بن بیگانے،
ترو ڑے یاراں دی یارانے

لفظاں دے موتی بہہ پوندان
لفظن میڈے حال غزلاتے

ہن کجھ تعبیراں دی بخشو
کے تیئں ڈیکھاں خواب سہاتے

عقلاں والے متھلی پے گے
تیئں تیئں آپہنچے دیوانے،

وہ رحمت نے جھڑیاں لایاں
ڈٹھیاں سالیں گڑھ گئے کانے

ہر کوچے وچ سولیاں نظرن
قدم قدم تے بندی خانے

جام نظر دے پیندا بیٹھاں
کھولی رکھ خالی میخانے،

دیوانیاں کوں کجھ نہ آکھو
دیوانے ہوندن دیوانے،

جے تیں شمع نہ ساڑے خود کوں
بھؤں تے نہیں ڈیدے پروانے

تیڈا میڈا پیار حقیقت
لوکاں جوڑ گدن افسانے،

کول ریاض دے بڑ جڑ بہندن
دیوانے دے یار دوانے

سینے وچ اگلا زلزلہ کائینی
دل دی او پہلی ہُو ہوا کائینی

ڈھیر کھادھن ہیں دوستی دے فریب
دوستو ہُن تاں حوصلہ کائینی

تیل باجھوں چراغ پے بلدن،
شہر وچ تھوں تاں سوجھلا کائنی

موت دا وی سواد چکھ گھنسوں،
زندگی وچ تاں کوئی مزا کائنی

عشق دے ضابطے دے وچ شاید
بے وفا یار دی سزا کائنی

رند ڈاڈھے گناہنگار سہی
واعظا توں وی پارسا کائنی

مونجھ، سُنج، بکھ، مصیبتاں صدمے
میڈے گھر سبھو کجھ ہے نیں کا نئیں

میکوں ویچن ڈکنوں نہ کھڑدے بھرا
پر میں یوسفؑ سنواں بھرا کا نئیں

تیکوں خنجر جیں پوڑیا ہے ریاضؔ
تیڈا اپنڑاں ہا اوپرا کا نئیں،

○

جو سی آدھے حال تیڈی قسمت دا کینویں ڈسّاں
تیڈی مستک دے لکھے تے ویٹیاں ہن کھیں مسّاں

ایہہ وستی اُٹھ بولاں دی اتھ بولݨ عیب گݨیندا
میں مُبلیار ہاں ڈستو لوکو مَیں کیتھاں ونج ڈسّاں

بھوں مُنہ زور ہے وصل دی خواہش قابو وچ نہیں آندی
ایہہ امرت مَیں جتنا پیندا ہاں دل دی اُتنا تسّاں

ویلے دا چنگیز نواں مینار کھڑا اُسریندے
دار دے نال سِراں دیاں سِلھاں ڈیسوں تُساں اَساں

پکھ دے کچی ڈھنگی پیچی پا گئے پیچ کُھلّے،
پیر اگو نہیں پوݨ پچھو نہیں جیڈیاں کُراں کسّاں

یار دے دل دیاں میلاں دھوسی اوڑک مینہ ہنجواں دا
بدلی بݨ تے ساوݨ دی ونج یار دے دَر تے وَسّاں،

بنّاں ریاض سیݨ دی جُھگّی جم جم پھیرے پاوے
ٹُرے او ناز نواز دیاں ٹوراں میں ویڑھے وچ گسّاں

قرار ڈے تے نہ ونج بے قرار کیتی ونج
اچھو بلا جیہا نظراں دا وار کیتی ونج

توں آپے کیر ڈے ڈوں چار پھل تبسم دے
ایں غمکدے دی فضا خوشگوار کیتی ونج

توں وعدہ کر تے نِشنگ لکھ چا برف دی سِلھ تے
توں جھوٹ دا جھٹ منڈا ہاں شعلہ صفت اٹھار کیتی ونج

کجھ اپݨی کارگذاری دا جائزہ وی تاں گھِن
منڑے پیکھے دے لبرے خمار کیتی ونج

ایہہ دل دا سودا ہے ساتوں کیہاں حساب کتاب
ستم شمار نہ کر بے شمار کیتی ونج

نہ سوچ نفع نہ نقصان دی توں کر پرواہ،
جفا مزید وفا دا ویار کیتی ونج

اُوں لے وفا دی وفا تے نہ شبہ کر توں ریاض
فریب جاݨ تے کھا اعتبار کیتی ونج

کینویں سنجاناں شکلاں ہِن ایں دھوں اندھار وِچ
ہر چہرہ دُھندلا ڈِسدے دلاندے غبار وِچ

بے شک ہِن تیڈا جوڑ نہیں پر پرے نہ بجھ
وِنج ڈیکھ چو کھا فاصلہ ہے پھُل تے خار وِچ

انسان دے ضمیر دا کوئی اَگھ نہیں رہیا
سونے دے بھا وکاندی ہے مٹی بزار وِچ

رُت روندا میکوں ڈیکھ تے خوش تھیندے بیوفا
آدھے ایہہ لال موتی پرویاں ہیں ہار وِچ

تانگھ ءِ ج گذر دیاں ہن منڈے دل تے قیامتاں
سانول توں حالی مست ہیں سولہاں سنگار وِچ

ساونڑ دے لڑھیاں ہجر دی بھاکوں ڈِتیاں ہوائیں
بلدے بھڑکدے ہن تھول ٹھڈھڑی پھُہار وِچ

نرگس دے پھل کوں پوڑ تے اکھیں نہ ڈیکھ توں
چوبجاں سہنْ دی تاب ہے کتھاں بمار وچ

اَو نویں تاں جھک نِوائی مُنڈی عادت ہے پر ریاض،
بیٹھی ہے میڈی سوچ دا اُچی اُڈار وچ،

ہک ڈُکھ ڈیوے بیا پیار کرے
اَج کون ہے جو نِروار کرے

اَج بولݨ تے پابندیاں ہِن،
کوئی غم دا کیا اظہار کرے

مَیں اینویں اُجڑیا پُجڑیا رَھاں
او اینویں ہار سِنگار کرے

وَت کَن پئے سکدن نغمیاں کوں
کوئی جھانجھر دا چھنکار کرے

او میڈے دل دا چور جو ہے
او کیئنویں اَکھیں چار کرے

ہے زہر مسیحا دے ہتھ وِچ
ہݨ ڈسو کیا بیمار کرے

اوہ پتھر تے کیوں پیا ٹلدا ہے
جے دشمن ہے تاں وار کرے

نہیں دل دے داغ شمار دیوچ
ایہہ تارے کوݨ شمار کرے

جو فیر ریاض اندھارے ہن
کوئی چن بݨ تے چمکار کرے

ڈے تے نگھہ دی بیکھ او ٹبالوں گذر گیا
خوش ہاں جو دل غریب دا ہک ڈنگ سر گیا

ہک نقش نمنی کجھل دی مسکوں ڈات نخش تے
کوئی شخص خوشیاں نال میڈی جھولی بھر گیا

جلوے لُٹا تے جھَل گیا نظراں دیاں شابساں
ڈیکھݨ دا میڈیاں اکھیں تے الزام دَھر گیا

ڈیٹھی نہیں وینیدی ہیں کنوں جنگل دی چپ گڑپ
پر کتھوں آناں رونقاں مجنوں جو مر گیا

ہَتی میڈی لیکھ گنڈھ آوندے ڈُو ڈیاندی منتظر
کھولی اوں زلف میڈا نصیبہ سَنور گیا

او محلے میتے بولیا تاں مونجھاں دا اڈیا رنگ
خوشیاں دا رُخ اُمیداں دا چہرہ نکھر گیا

کھوہے گھڑے کوں بھر تے ہیں پچھتا تاں ہاں ریاضؔ
پانی دا گھُٹ نہ میکوں ڈِتّس جھڑدا جھڑ گیا

○

عشق دے جھُوٹے رج جھُم جھُوٹے پٹے گئی قِسمت ہٹی
ٹِکے بھار زمین تے ڈھٹھ پینگھ اُلیاریوں ترٹی

مَرتے میں دیوانے دا بُت جھاڑ طرحاں پیا بکھے
اُنگ اُنگ وانگ شال دے بلیا لاش ہے پتھراں چھُٹی

اندھا بخت نہ شکلاں ڈیکھے سِر مُہنہ ویڑھ تے ولھوڑے
کال بھاڑی سونے لدّی چِن ورگی کن مُٹی،

میں جیہے کہیں اُٹھ چیتے راہی دے وَل پیر نہ بھاسن
کنگھی کرتے سٹ نہ رستے وِچ والاں دی جھُٹی

جانداں توں مجبور ہیں ڈھولا اوکھِن آنونڑ تیڈے
ویل کُویل تاں جھاتی پا ونج بِل ونج مارتے جھُٹی

سوچاں میٹیاں مال خزانے شعر ریاض جگیراں
بھانویں جھولیاں بھرتے ونڈی ایہہ دولت نہیں کھُٹی

○

او ہک شخص ہر کہیں تے جیندی نظر ہے
خبر نہیں جو کیوں میں کنوں بے خبر ہے

مڈے باغ دیاں موسماں دے خداؤ
ایہہ کیا رُت ہے ہر ٹہنگلی بے ثمر ہے

نہ اوڈھر نہ چھاں - چٹ پدھر چار پاسوں
مڈہا زندگی جیونیں تھل دا سفر ہے

خطا اکھ نے کیتی سزا دل نے پاتی
مڈے عشق دا واقعہ مختصر ہے

میں تکی تاں ہئی تیڈی دیوار دی چھاں
تھیا کیوں مڈا جسم لہو نال تر ہے

اساں لوک ہیں جیندیں جی مویاں وانگوں
ریاض او دی ہا جیڑھا مر تے امر ہے

○

رُوپ مٹڑا بہرُوپ نہ سمجھو اپنٹے اندر میں ھاں،
ظاھر باطن ھک ہے میڈا اندر باھر میں ہاں

پُٹھے سِیدھے لیکے مارن لوکاں میڈے ہاں تے
اُن تمھاریاں دے ناں لبھدو تاں پھولو دفتر میں ہاں

سوچ مٹڑی نت مُتھا ٹیکے مٹڑی اَنا دے بُت کوں
مَیں ہاں اپنٹا آپ پُجاری اپنٹاں مندر میں ہاں

اپنٹی ذات سُنجاتی مُنھ تاں اوتیَں ہم ہِک قطرہ
پاتم انت تاں جاتم جو بے انت سمندر میں ہاں

تیَں وی نہیں کوئی تیر چُکایا مَیں وی کِسی نہیں کیتی
توں وی بیشک توں ہیں میڈا اچن میں وی پر میں ہاں

رَہساں یاد ریاضؔ زمانہ میکوں پڑھدا رہسی
ویلے دی تختی تے اکریا ہویا اکھر میں ہاں

○

تسی ء نظر اکھیں مڈیاں ہن توڑے تر وی
توں ڈِسدوں تاں تریہہ اپنی لہا گھندی نظر وی

چُپ کرتے پیا وہندے مڈیاں سوچاں دا دریا
نہیں شور مچیندے تنڈیاں یاداں دے بھنور وی

آ نویں تاں مڈیاں اکھیں دیوچ جوڑیاں سٹے آ
ڈیون نہ تکوں خنیس مڈیاں پلکاں دے سر وی

کُجھ لوک جو ٹُبدن تاں گلیندن نرے گھکے
ہِن ورنہ سمندر دے اندر لعل گہر وی

توں ڈِسدیں تاں ڈُوں وقت مڈے سامنڑے ہوندن
زلفاں دی سیہ رات وی چہرے دی سحر وی

آندوں تاں مڈیاں رات دیاں بے تابیاں ڈیدھوں
دل وِچھدا ریہا کھُلے رہیے اکھیں دے در وی

سُنڑیا ہا جو پڑھ گھندے او مضمون دلاندے
ازمایا تاں دلبر توں آیجی نہ سطر وی

اَج تیں وی میں اُمیداں دے تھل پج ودا رُلداں
ہے بھانویں جو مکنڑ تے حیاتی دا سفر وی

رَد کیتے رِیاض اُوں میڈے شعراں دے صحیفے
ہن عیب اُوندیاں نظراں دیلوچ میڈے ہُنر وی

○

میٹ قسمت دے کو جھے اُکھڑ کوں
خود سنوار آپ دے مقدر کوں

تیڈیاں یاداں دے بُت کوں کیوں پُوجاں
خالی کیتم چا دِل دے مندر کوں

مَیں کن آوے نہ خوشیاں دا جھولا
بند کیتی گئے آس دے دَر کوں

پتھراں دی جاتے میں ڈردے ہا
ملیا تاں شکوہ ڈیساں آذر کوں

لفظ دے شعلے کوں تاں بھڑکن ڈیوو
دل ڈِکھائے بے حسی دے گکّر کوں

ترشے ہوئے جسم سنگ مرمر دے
رُوپ بخشن خُدا تے پتھر کوں

تیڈے قامت سنویں قیامت کیتھ
واعظاں طول ڈِتے محشر کوں،

کوئی منڈی پگ تے ہتھ تاں پا ڈیکھے
بھن سٹیساں میں اُوندی بنھار کوں

تمغے ملدن مراثیاں کوں ریاضؔ
داغ محرومی دے سخنور کوں

⊙

رات ڈینہہ جاری ہے خشبو دا سفر باغاں اُتے
جا پلے ہے کہیں گلبدن دی رہ گذر باغاں اُتے

پتر سُک گئے پھل کُما گئے تھیاں کنڑتل ٹینگلیاں
جیڑھے ڈینہہ دا لُوٹ نے جوڑیا ہے گھر باغاں اُتے

کلیاں کوں مُسکا مُسک تے غنچیاں کوں کھل تے کھلا
آ جو گئیں سانول تاں کوئی احسان کر باغاں اُتے

وَٹے کھاتے پھل کھواون ڈھیّیں سر تے چھاں کرن
تھیندے کیا کیا جبر کہیں کوں کیا خبر باغاں اُتے

رات وچ کیا کجھ وہائی پکھیاں تے ہیں توں نہ پچھ
ڈینہہ تھیا تاں کُھتے کھنب آسن نظر باغاں اُتے

برف پئی کر دی ہے یخ تھی گن درختاں دے مزاج
زندہ ہن پر مُردیاں وانگیں ہے منظر باغاں اُتے

گھُل پیا ڈکھݨ تاں ڈُس چھُٹس شگوفے لہکݨ
غنچے تڑڑسن ولیسی کھُل خوشیاں دا در باغاں آتے

گھاٹے جنگلاں کوں جنھاں پدھر بݨا چھوڑے ریاض
ہُݨ اوہے ازمیندے ہِن اپݨاں ہنر باغاں آتے

○

میں جڈاں سکھ دی راہ بھالی ؏
ڈِتی ڈُکھاں مسکوں ہِڈکالی ؏

بھَا کنوں منگدے رحم دیاں بھکھاں
ایہہ پتنگا عجب سوالی ؏

میڈا لہو شاعری کوں پیون ڈیو
ایہہ مصیبت میں آپ پالی ؏

مُورتاں کئی سجائیاں ہن دل وچ
پَر ایہہ خانہ اَجاں وی خالی ؏

اُبھریا بھانویں چندر چوڈیں دا
ڈُکھیں دی رات اَجاں وی کالی ؏

مہکدے ہن غزل دے اَج گُل پھل
ایں چمن دا ریاضؔ مالی ؏

○

کرم نہ کیتا تساں جیں ڈیہوار اکھیں تے
او ڈینہہ گزر سی قیامت دی کار اکھیں تے

مکوں تجھا تے او کر گھندے نیویاں اکھیں،
جو مس پواں ہیں متاں شرمسار اکھیں تے

مٹڑے خلوص کوں کج گئی ہے دھند نفرت دی
سجایا لوکاں دِلاندا غبار اکھیں تے

سمجھ نہیں آندی مٹڑے دل تے زخم کیوں ستی گئے
انہاں تاں کیتا ہا نظراں دا وار اکھیں تے

میں کتنیاں سوہنیاں اکھیں دے کوڑ پکڑے ہن
ڈسو ہیں کینویں کراں اعتبار اکھیں تے

توں آ تاں سٹی تنڈے قدماں کوں خیس ڈیساں نہ میں
ٹرنہ ڈیساں کریساں سوار اکھیں تے

توں رخ ڈکھا دیں تاں میں نقد جان پیش کراں
رہن نہ چن تیڈے جلوے اُدھارا کھیتں تے

سجݨ دے باجھ نہ ترڑسن غلاب خرشیاندے
جے وت دی آندی رہ آوے بہار اکھیتں تے

ریاض یار تاں ڈٹھی نگاہ کاوڑ دی
پر آ گیا ہا سڈے دل کوں پیار اکھیتں تے

○

جیڑھے میڈی روح میڈا جسم میڈی جان ہن
کینویں متاں او ہے میڈی موت دا سامان ہن

درد۔ غم۔ موجھاں مُنجھارے۔ سُول۔ سُوتک ساڑ سیک
دل! اِنہاں دی داری کرا یہہ سبھ تیڈے مہمان ہن

کینویں پھل سنگرے میڈا دل سجناں دی بخششیں کوں
داغ محرومی دے جتنے ہن اُنہاں دا دان ہن

معرفت ناں ہے فقط خود آپ دی پچھان دا
جیڑھے ایں عرفان توں محروم ہن نادان ہن

لکھئے جا جا حکایت سوہناں تیڈے حسن دی
چندر تارے کلیاں پھل غنچے فقط عنوان ہن

شکر ہے شاعر ہے پر شہرت دا بکھا نہیں ریاض
ورنہ کتنی نا اہل اجکل صاحبِ دیوان ہن

○

بے دیداں کھس گدن منڈیاں دیداں دے سوجھلے
کھس بیٹھاں اکھیں ڈے بیٹھاں اکھیاں دے سوجھلے

ایں گونگی باتی رات کوں ڈتی ہے ہیں شکست
ہن وس وسیب وچ منڈے لفظاں دے سوجھلے

وعدے دی رات دھم پئی آیوں اجاں نہ توں
مٹھے میڈے دا اُنگ بِچکے چراغاں دے سوجھلے

ہک ٹمکدا چراغ ہے سانول دی یادگار،
کیتن جگر دے زخم نے درداں دے سوجھلے

اکھیں نوں ٹیچ ویندیاں اندھیرے دے زور توں
موجود جے نہ ہوندے کتاباں دے سوجھلے

ہے سامنے ریاضؔ دے حالیؔ سخن دی شمع،
حالی وی آپاں ڈیکھسوں غزلاں دے سوجھلے

○

ڈیر کھاندیں پیار کریندیں
ٹک ٹک تے کیوں وار کریندیں

تیڈا منہ تاں بیا کیندا ہاں
پر توں نہیں عتبار کریندیں

چھک چھک نوکاں پیندیں کجلے
کیوں پیا تکھی دھار کریندیں

میڈی آس دے محل منارے
پچا پل وچ مسمار کریندیں

تیڈا حسن ہے زیور تیڈا
دل وی ہار سنگار کریندیں

غیراں کوں کچھیں لاڈ دیں
صرف ریاض توں عار کریندیں

○

ہے بیا ہک آدمی ہر آدمی وچ
پرکھ ہر شخص کوں ایں روشنی وچ

خوشی وچ خوش نہ تھی غم دا نہ کر غم
خوشی ہے غم دیو وچ غم ہے خوشی وچ

سجن شالا تیڈا اجھت گھاٹا تھیوے
مکوں ہر گھاٹا پجدے دوستی وچ

نہ ٹپ ہن ڈشمنی دی حد کوں دوست
اگوں تے وَدھ نہ ایڈا دوستی وچ

تیڈا غم جان دا ڈشمن ہے ورنہ
اساں سئے غم ڈِٹھے ہن زندگی وچ

ڈِتس ہک بے وفا تے صرف آ جھا
ریاض آیا ودے کیڈی تری وچ

ل

بوہا بوہا بھنگدیں ساری وستی کھڑاں انگھالی
جیڑھے تھنہ دی بسک ہم او تھنہ ڈیندا نہیں ڈکھالی

چٹے ڈینہہ دیوچ ڈنگیجاں سِدّھے پدھر رہ تے
رَب جانڑے کتھ پئی ہئی تیڈی زلف دی ناگن کالی

شیش محلّاں دے وِچ بہہ تے وَڈّے مارنڑ والو
ایہہ وی ڈیکھو گھنو جو نہیں ہن میڈے ہتھ دی خالی

تاجوراں کوں کا ڈر ہے مئیں متھا کیوں نہیں ٹیکیا
کیا جانڑن آداب شہانے میں جیہے مست موالی

جے تئیں رات نہ دھمّے او تئیں کریں نہ مول اویل
نِمھی لاٹ رکھیں پر رکھئیں سوچ دا ڈیوا بالی

اپنے ہتھیں آپ اُڈا چھوڑیا ہئی آس دا پکھی
کیا ہتھ آیو کر تے دل میڈے دا پنجرہ خالی،

بے چنتیاں کوں چنتے لائے نی رول مُٹھا ہئی عشقا
وسدے رسدے گھر گالے نی ونج ووئے اللہ گالی

سجناں باجھوں کہیاں عیداں نہ ڈِس عید دے چناں
نویں شوتک آن جگیندیں توں وی سال پسالی'

اساں ریاض سجن دے دَر تے دھونی لاتے بہسوں
سِدّھا تھیندا ڈیسی نہ ڈیسی ساڈا اِی اللہ والی

ن

تیڈے باجھوں ہے اینویں جالی رات
جینویں گذرئے وچ کٹھالی رات

میڈا ایمن تیڈی جانڑ دی قسم
تیڈے باجھوں ایہہ جگ ہے کالی رات

تانگھ وچ میڈی اکھ وی نہیں جھمکی
تیئں نہ سانول ڈتی ڈکھالی رات

بال پلکاں تے ہنجواں دے ڈیوے
میں منیندا رہیاں ڈوالی رات

تیں تے میں جیڑھی رل گذاری ہئی
کینویں وسرے او کرماں والی رات

تیڈے رخسار دا فقیر ہے چندر
تیڈیاں زلفاں دی ہے سوالی رات،

تیڈا پیغام سُݨ تے گذری ہے
تیڈے بیمار دی ݙکھالی رات

ڈھیر فرصت نِوی تاں ٹک پکو دوست
صرف ݙوں ݙینہہ تے ہک وچالی رات

ویندیں ویندیں ریاضؔ دلبر نے
جُڑ تے کیتی ہے پیت پالی رات

○

مٹڈی روندیں عمراں گذری ہے ہم تانگھ سجݨ ݙینہہ رات تنڈی
ایہے تت دے جھورے جو کھے ہِن اوقات مٹڈی سوغات تنڈی

تیں سر منگ تے کجھ کھٹیا نہیں مَیں سر ڈے تے لکھ وٹیا ہے
وِچ پچھ تاریخ دے ورقیاں توں ہے جیت مٹڈی ہے مات تنڈی

ہک غم ݙیندوں تاں غم کیا ہا تیں روگ ہزاراں بخشے ہِن
توں ݙس ہاں یار لکانواں میں کیڑھی کیڑھی ݙِتی ذات تنڈی

سَسٹ سُتری مُول نہ نس پُنّل لگ ویسیا وانگ بلوچاں کوں
او تھل وِچ رلدی مَر ویسی جا جاتے بھنڈ لیسی ذات تنڈی

جھڑ ساز کھڑا اسنو ریتلا ہے آ جھُمّر ݙیکھوں کُنٹیاں دی
ہک میں نہم تیڈی تانگھ دے وِچ ہے تانگھ دی لوچ برسات تنڈی

بے موت ریاضؔ نہ مرا ینویں اج ونج بہہ یار دی محفل وِچ
اکھ نال تاں اکھ رلدی رہسی بھانویں جو نہ تھیسی بات تنڈی

ر

نزدیک رہ تے اِتنا ہاں دلدار توں پرے
جینویں میں اِتھ اوچین دی دیوار توں پرے

ہر کہیں کوں ٹُھ نا پوندے زمانے دے نال نال
ہک میں ہاں رہندان وقت دی رفتار توں پرے

دل آدھے پُھل کوں تروڑ گِھناں ٹہنگلی توں مَیں
افسوس ہتھ نہیں پُجدا مِنڈا اخار توں پرے

چِھک تے کجل دی دھار مریندیں نظر دے تیر
کہیں دل دی کیا مجال رہے مار توں پرے

باغ ءِ وچ نہ ونج جو کلیاں کوں ہاسے نہ پُھل ونجن
کِھل کھڑدیاں ہِن جو ہِن تنڈی مُسکار توں پرے

ایہہ گوڑ ہے جو ہوندی ہَے دل نال دل کوں راہ
میں تیڈے نیڑے نیڑے ہاں پر یار توں پرے

کیتا ہے میڈیاں کندھاں تے کہیں رنگ اوپرا
گھر وچ ناں اینویں ہرنی جینویں یار توں پرے

صیاد! تیڈی قید دی منظور ہے مگر
رکھیں نہ میکوں پکھیاں دی چہکار توں پرے

میڈی غزل اوں کونج دا کرلاٹ ہے رہا آمن
جیڑھی نکھڑ تے رلدی ۔ ودی ڈار توں پرے

○

اتھاں ہِک ہِک شگوفے کوں لہو اپݨاں پلائی ویندوں
اساں رہسوں نہ رہسوں پر چمن دی وَجھ بݨائی ویندوں

پتنگے وانگ سَڑتے آپݨی ہستی مٹائی ویندوں
مگر سانول توں خوش تھی تیݙی محفل ناں سجائی ویندوں

اساں ݙسیاں نہ تئیں پُچھیاں مگر تھیندیاں رہیاں گالھیں
تکوں ہنجواں دے شیشے وچ تیݙا چہرہ ݙکھائی ویندوں

وفا دے بیج راہ دھݨ پر وفا دی فصل نہیں تھیندی
محبتاں بے ثمر ہِن نفرتاں دی ݙھیری چائی ویندوں

چلو اَج نہیں تاں کلھ کہیں وقت وݨ پچھسن ایں وستی دے
متیں سن چھاں اساݙے بال اَساں ݙھیاں نبھائی ویندوں

ریاضؔ اَج تئیں ہے ہِک ہتھ تے قلم کاغذ ہے ٻئے ہتھ تے
لکھی ویندوں لکھائی ویندوں پڑھی ویندوں پڑھائی ویندوں

○

جیڑھے ڈینہ دے تیڈے ساڈے رابطے تھیون لگے
نت قریب آون لگے پر دل پرے تھیون لگے،

آزمائش دی گھڑی وچ کیتے کُن سمجھاندے ہیں
دوست پرکھیون لگے کھوٹے کھرے تھیون لگے

اوپری رُت دے گھیڑ وچ منزلاں ڈِسدیاں ہن
آؤ سڈے رلیا ندھیو ہن پر کھرے تھیون لگے

گِندیں گِندیں ساڈے گُن تھکدی نہ ہئی جیندی زبان
اُج اوندی محفل دے وچ ساڈے گِلے تھیون لگے

جینویں جینویں چڑھدا ویندا قتل گہ دیاں پوڑیاں
اُونویں اُونویں طے وفا دے مرحلے تھیون لگے

تیڈے رُس گئیں وی نیں گھٹیاں ساڈے دل دیاں رونقاں
تیڈیاں یاداں نال ساڈے رُتجگے تھیون لگے

اُجلے کپڑے ہتھ کتاباں بال پئے ویندن سکول
ہُݨ مثالاں بل پیاں ہُݨ سوجھلے تھیوݨ لگے

وت اوہا ہریالی سادل وت اوہا وچھڑن دی رُت
وت بہار آئی ! زخم دل دے وت ہرے تھیوݨ لگے

ایں توں ودھ کیا مجیسی تیڈی شاعری دی دُھم ریاض
یار دی بزم ؒچ دی تیڈے تذکرے تھیوݨ لگے ،

○

جانڈاں جیڑھا پاگڑا ڈیسی
خوشیاں منگساں تاں غم ودھا ڈیسی،

ایڈا دشمن تاں کوئی نہیں میڈا
جیڑھا جیونڑ دی بددعا ڈیسی

کھول بہہ اَج تاں دل دا دروازہ
ہک فقیر آن تے صدا ڈیسی

کنڈیاں تے ٹُر تے پجساں منزل تے
ہر نواں زخم حوصلہ ڈیسی

اصلوں چھانڈیں نہ ویڑھے دے ونڑ کوں
پتر کوئی ہلسی "تاں ہوا ڈیسی،

ٹھلدا ویندا ہاں سیڑھ دی تنگ تے
کہیں نہ کہیں پاسے کندھی لا ڈیسی

درد۔ غم۔ چنتے۔ روگ رسوائیاں
بیا اوں کیا ڈیوناں ہا کیا ڈیسی

آندی پئی ہے سنگر پنگر تے صبا
کوئی سنہڑا بہار دا ڈیسی،

یار نے حال پچھ گدا تاں ریاض
اپنی تازہ غزل سُنا ڈیسی،

○

پھل کوں تیڈے جسم دی خشبو ملی رنگت ملی
جیڈا چاہیں مان کر چن تیکوں او صورت ملی

توں وی غیراں وچ مگن ہیں میں وی ہاں زخماں توں چور
ہک نظریں کن وی ڈیکھیں جے ذرا فرصت ملی،

تیڈے باجھوں کون پچھو یندا ہا سولاں دا سواد
تیں ستمگر دا کرم جو دل کوں ایہہ لذت ملی،

پیر تلکھیندے رہے تو ڑے وفا دی راہ وچ
جتھ خیال آیا تیڈا دل کوں نویں ہمت ملی

ونڈیں ونڈیں کر گیا میڈے کلیجے دا علاج
وچھڑیا دلبر تاں دل کوں درد سنگت ملی

شہر وچ موجود ہن بئے وی سیاں متعلق ریاض
ڈیکھاں اوں لیے درد دے کوچے کوں کیوں شہرت ملی

○

جسم بس مرمر دے وانگیں دل دی پتھر دی طرحاں
کیڈا سچا شخص ہے اندروں ہے باھر دی طرحاں

تیں جو ٹھکرایا ہے میکوں کن ونجاں ہیں ڈس تاں سہی
سارے رستے بند ہن سانول تبڑے در دی طرحاں

فجریں ویلے ترڑ دے پھل تے تریڑ دے تریڑے ڈُھم
لگیا منظر یار دے متھے تے پینگھر دی طرحاں

لفظ ہاں پر ایجھا اَج تئیں نہ پڑھیا کہیں میکوں
شیت پنج پنج ٹھی گیاں ان پڑھ دے اکھر دی طرحاں

کوئی ٹکانڑ اوپرا نہیں ہیں جتھے باندھی کیتے
میکوں ہر جا جاپدی ہے آپدے گھر دی طرحاں،

زندگی وچ اتنے بُت دل نال پُوجن ہیں ریاضؔ
یاد آ ویندن تاں لگدے ذہن مندر دی طرحاں،

○

بے نیڑے رہ تے دور کوئی
ویجے بن تے مجبور کوئی

ایہہ وستی کجھ وستی ہے
نہ قاعدہ نہ دستور کوئی

اج دل دی جھولی خالی ہے
اج ڈیکھ نظر بھرپور کوئی

ایہہ چار ڈینہاں دا چانن ہے
کیوں حسن تے ہے مغرور کوئی

نہیں ملماں پٹیاں کم آیاں
ایہہ عشق دی ہے ناسور کوئی

چپ چاپ ریاض نہ بہندا ہا
اج ہوسی گالھ ضرور کوئی

○

وقت دی دیوار وچ کوئی در نہیں
سامنڑے اکھیں دے کوئی منظر نہیں

زلف دی گاری دی گنڈھ ہنڑ کھول ڈے
کینویں اڈ سنگداں جو میڈے پر نہیں

وقت دے گرداب وچ لُڑھداں دال
وقت دی خوش ہاں میڈا دامن تر نہیں

ناگ ڈنگے تاں کلاماں پڑھیاں ہن
زلف دے ڈنگے دا کوئی منتر نہیں

اپنے دیوانے دا استقبال ڈیکھ
کیڑھا ہتھ ہے جیندے وچ پتھر نہیں

وعدہ کر گئے تاں ضرور آسی یا مَن
آندیں ویندیں وقت لگدے مَر نہیں

○

زُلفاں وِچ پھل نہ ٹُنگ سنگار نہ کر
رُت رنگیلی کوں شرمسار نہ کر

میڈے سینے دے داغ گِنڑدا جُل
بے شک اپنڑے ستم شمار نہ کر

اَگّے وی نیڑے رہ تے دُور ہے
ہئی کھڑی ہک نویں دِوار نہ کر،

جتنی اوقات اُتنی خواہش ہے
صرف نفرت ونجاڈے پیار نہ کر

اپنڑے گِردان وِچ وی جھاتی پا
میڈے دامن کوں داغدار نہ کر

سونے بدلے نہ لفظ ویچ ریاضؔ
لفظ کوں ایڈا بے وقار نہ کر

○

ایہہ دل دا سیچ؟ یا دوکھا نظر دا
جو ہُن تیڈے ڈٹھیں دی ہاں نہیں مُکھڑ دا

مسکوں ترہ دی نظر دے نال ڈیدھسیں
جینویں عنوان ہاں مَیں کہیں خبر دا

نہ اینویں رستے وِچ بَہہ رہندا پاندھی
جے ایکوں تو کھلا ہوندا سفر دا

جے نکلاں غم دی کنی کندھی ڈہا تے،
میڈے گردوں نواں ہِک کوٹ اُسر دا

مَیں اندروں ترُٹ تے اینویں تھی گیا ہاں
جینویں دروازہ کہیں مفلس دے گھر دا

دھڑکدم دل کُہاڑی یاد کر تے
جے ڈیدھاں کوئی نواں سُلتھوں اُنگر دا

نہ توں اوہیں نہ میں اوہاں نہ او وقت
مگر او حادثہ کیوں نہیں وِسردا

بس ایہہ کتبہ مِڈے فن دا ثمر ہے
جو ایہہ مدفن ہے ہک صاحبِ ہنر دا

او ہکو پُتر سَت پُتراں توں وَدھ
بڈھیپے وِچ جو پیؤ ما کوں پُکر دا،

او ڈیکھو گھندی پئی ہِ رات آباسی
تھیا سجھو ہُٹے چانڑ سحر دا،

ریاضؔ اوں شخص کوں ہے ضد پیاری
منا تھِین وِنج تے جے وینڈیں پنگھر دا

○

ظالماں دا ظلم سرتوں تار ہے
اَج حسینؓ دلولہ درکار ہے،

ڈاڈھے دُکھتے ہن تنڈی دستی دے لوک
جا پدے ہر شخص تیڈی کار ھے

لوک آدِھن جیکوں چن دی چاننی
او تنڈے ہوٹھاں دی ہک مُسکار ھے

پھس گیاں فکراں دے چو کاندھے دیلو چ
جیڑھے پاسے منہ کراں دیوار ھے

رات لائی ہَے جیں منڈے کوٹھے کوں سُندھ
او منڈی دستی دا چوکیدار ھے ،

کھول تے در باھر جھاتی پار یا تُنں
یار دی رجھول دا چھنکار ھے

○

ریاضؔ ایں دور وِچ جیوݨ توں وَدھ تعزیر کیا ہوسی
جنھاں حالات وِچ کڑیا وداں زنجیر کیا ہوسی

توں جیڑھے خواب میکوں جاگدیں اکثر ڈکھائی رکھدیں
میں ایڈا کملا نہیں آں جاݨداں تعبیر کیا ہوسی

لفافے تے لکھے تیئں بے دلی دے نال ناں میڈا
سمجھ گیاں وِݨ پڑھے ساڈوں جو وِچ تحریر کیا ہوسی

نہ ڈرجو رد تے تیڈے پیار کوں بدنام کر ڈیساں،
مسڈیاں رگاں دے وِچ لہو نہیں تاں اکھیں نیر کیا ہوسی

اوں بختاور دے ہتھیں مٹی دی بݨ ویندی ہے سوݨا
نہ جاݨے او تدے لب رُخسار دی تاثیر کیا ہوسی

گہاڑی چا تے مالی پے گیا ہے ٹہنگلیاں کپݨ
ریاضؔ ایں باغ دے تھیڑن دی ول تدبیر کیا ہوسی

○

توں پچھ نہ اساں درد دے ماراں دی حقیقت
کھل ویسی تیڈے قول قراراں دی حقیقت

ئیں آ ہدا نہ ہم چن ہو توں کے تیئں نہ منیسیں،
جذبیاں دی کشش دل دیاں پکاراں دی حقیقت،

پئی سنگدی نہ ہئی جان نہ سنبھلݨ دا ہا ویلا
معلوم جڈاں تھئی مکوں یاراں دی حقیقت

توں کیوں نہ کریں نندراں جو نئیں چوٹ نیں کھادھی،
آ بجھ مسڑیاں اکھیں توں جگاراں دی حقیقت

ہر شب تیڈی شبرات ہے ہر ڈینہہ تیڈیاں عیداں
سمجھیں توں کڈاں ساڈے گذاراں دی حقیقت

کیوں ڈیندیں نجومی توں مکوں کوڑ تسلڑے
یں جانداں قسمت دے ستاراں دی حقیقت

تیں کھولیاں زُلفاں تاں سمجھ آئی تڈاں میکوں،
راتیں دی لمبائی گوڑھے اندھاراں دی حقیقت

واعظ تیڈیاں اکھیں تے تعصّب دا ہے پردہ
ساقی کنوں پچھ بادہ گساراں دی حقیقت

اُمیّد ریاؔض اوں کنوں رکھدا ہے دوا دی
سُݨدا نہیں جو اپݨے بماراں دی حقیقت

O

آہری وِچ منزل تے پُڄ تے آلسی وانجے رہیے
شم تے پندھ کانڈا کتو نے پچھے بہہ جھڑدے رہیے

جو ستارے توں سجا گئیں میڈیاں پلکاں تے سجݨ
تیڈے رُخساراں دے وانگیں رات لوڈیندے رہیے،

ننگے پیریں دشت وِچ آیا نہ کوئی مجنوں دے بعد
کہیں نہ پُلکوایا لہو کنڈے شو دے تُسّے رہیے،

میل دے پتھر طرحاں ڈیندا کھڑاں منزل دا ڈَس
قافلے پڑھ پڑھ تے میکوں توڑ ونج پُجدے رہیے

میکوں میڈے قاتلاں ڈے تے کفن دفنا ڈِتا
میڈے وارث صرف ڈھاہیں مارتے روندے رہیے،

سوہݨے وی بے موسمے بدلاں دے وانگیں ہن سیاٹھں
ڈَس پئے تاں جُڑ تے ڈِٹھے نہیں تاں ترسیندے رہیے

○

ستم کرجے تیکوں ستم چنگے لگدن
مکوں دی تنڈے کیتے کرم چنگے لگدن

جنہاں دے لکھے لفظ بݨدن ستارے
او ہتھ سوہݨے لگدن قلم چنگے لگدن

مَیں آپے حسیناں کوں کاوڑ لویندااں
مکوں لال پیلے صنم چنگے لگدن

میکوں تخت دی پوڑی چڑھدیاں ہویاں توں
جو منقتل ڈو ویندن قدم چنگے لگدن'

خوشی دا تاں مُجل تے وی جیتا نہیں آیا
تُساں جیڑھے ڈے گئے ہو غم چنگے لگدن

جڈاں دا ریاض اُڈندیاں زلفاں نے ڈنگے
مکوں ناگاں دے پیچ خم چنگے لگدن

○

سِتم کر جے تیکوں سِتم چنگے لگدن
مِکوں دی تِنڈے کیتے کرم چنگے لگدن

جنھاں دے لکھے لفظ بڻدن ستارے
او ہتھ سوہݨے لگدن قلم چنگے لگدن

مَیں آپے حسیناں کوں کاوڑ لویندا اں
مِکوں لال پیلے صنم چنگے لگدن

میکوں تخت دی پوڑی چڑھدیاں ہویاں توں
جو منقتل ڈو ویندن قدم چنگے لگدن'

خوشی دا تاں مُجل تے وی چیتا نہیں آیا
تُساں جیڑھے ڈے گئے ہو غم چنگے لگدن

جڈاں دا ریاض اُوندیاں زُلفاں نے ڈنگے
مِسکوں ناگاں دے پیچ خم چنگے لگدن

○

لب تے حقیقتاں دا جے اظہار آ ونجے،
روکیں نہ بھانویں حلق تے تلوار آ ونجے

ہُݨ ٹر پیاں تاں اُوں توڑی پُجساں ضرور مَیں
بھانویں او بݨ تے رستے دی دیوار آ ونجے

جذبہ جے سچا ہووے تاں منزل نہیں اصلوں دُور
اَجھکے نہ پیر بھانویں اگوں دار آ ونجے،

ظالم دا ظلم ڈیکھ تے گردن نِوا نہ توں
ڈیکھیں متاں ضمیر تے کوئی بار آ ونجے

تھڑکن نہ ڈیواں اَکھیں کنوں اُوندا ہک قدم
لکھ دار جندڑی گھولاں جے ہک وار آ ونجے

اتنی کشش نہیں حالی میڈے پیار وچ ریاض
جو جیڑھے ویلے یاد کراں یار آ ونجے،

○

کھنڈ ویں بدل ہن اجاں کالی گھٹا چھائی نہ ہئی
جتنے توڑی دلربا تیں زلف لہرائی نہ ہئی

جنج تنڈیاں یاداں دی ٹرگئی ذہن دے وِہڑے وچوں
رہ گیُم میں بے خبر جینویں اجاں آئی نہ ہئی

آس دا ڈیوا دی کوڑی دھیر ڈیندا ہو گیا
رات ساری بالیُم پر اصلوں روشنائی نہ ہئی

دل دا افسانہ تیکوں سُنڑواتے اینویں جاپدے
جیڑھی اصلی گالھ ہئی او شیت سُنڑوائی نہ ہئی

تیڈے تیئں مَیں کینویں پُچدا کینویں لڑ دامنڑ نال
شہر دی کیڑھی گلی ہئی جیندے وچ پچھاہی نہ ہئی

میں جو ہک آکھاں تاں ولدیاں ڈہ چا سُنڑویندے رہئین
اگے وی بکیا رہا پر ایڈی چترائی نہ ہئی

○

گلیاں نال جو میڈیاں تلیاں رلیاں تیڈے شہر دے وچ
کھڑاں فجر دا اُتوں تماشاں ٹلیاں تیڈے شہر دے وچ

گھلّی باد خزاں کوئی ایجھی گلشن پیار دا اُجڑ گیا
پتر پھلاندے کِر گئے سٹریاں کلیاں تیڈے شہر دے وچ

جیں ڈینہہ دا ئیں آیاں ٹھڈھڑی ہیل ڈے کیتے سِک مویاں
جاپے جیویں حشر دیاں بھاہیں بلیاں تیڈے شہر دے وچ

چانڑ تھیندے جیکر رُخ توں پردہ چاتے ڈیکھیں توں
جے تیں زلفاں کھولیاں شاماں ڈھلیاں تیڈے شہر دے وچ

رتیاں لال اندھاریاں گھلیاں مطلع مٹی دھوڑ تھیا
شاید کہیں طوفان سَنغا تاں گھلیاں تیڈے شہر دے وچ

مٹھڑے شعر سرائیکی دے وچ لکھے ریاض تیڈے کیتے
آن ونڈیندے نِت تسری دیاں ڈلیاں تیڈے شہر دے وچ

○

تیڈے غم وچ ذرا کمی کائنی
تیڈے آون دی وی خوشی کائنی

شہر دے سبھ چراغ پئے بلدن
کہیں گلی وچ دی روشنی کائنی

لوک آدھن بہار ہے۔ کیتھوں؟
وݨ دی کئی ٹہنگلی ہری کائنی

کینویں منّاں جو جاگ پئے ہن لوک
شہر دی کئی دری کھُلی کائنی

سُݨدے رہے ہیں خوشی دا ناں اکثر
ہوندی ہوسی اساں ڈٹھی کائنی

شہر وچ کلّھا تھی گیا ہے ریاض
دوست ہن ڈھیر دوستی کائنی

○

نازک جسم ملوک جنھاں دے بولن بول گنواٹے
اکھیں دی ٹھاڈھل ہن جیڑھے نکلے ہاں ڈو ساڑے

ککھاں دی جھگی کوں کھڑا کجیداں چارے پاسوں
بھاہ دے بھانبھڑ بھڑکن لگ پئے ہیڈے آٹے پاڑے

شاعر تے دیوانے دے کہیں اَج تئیں ہو ٹھ نہ سیتے
کوئی بھانویں کَن مُول نہ ڈیوے بولن آپ تہاڑے

باد بہار دا دیس وٹا تے لورھی ظلم دی گھلی،
کتھ ویہڑھیاں دے لہکدے گلشن ایں منحوس اُجاڑے

بئے دے دامن تئیں جو دیوانے دا ہتھ نہیں پجدا
اُختا تھیوے سر تھنہ بھنڑے گرداں اپنڑاں پھاڑے

دل دی اُچوڑ سوچ دی اچوں گئے بھر گیا منہ جگر دی
شاعر بنڑتے میں احساس کوں کتنے روگ جنبارڑے

○

نازک جسم ملوک جنھاں دے بولن بول کرارے
اکھیں دی ٹھاڈھل ہن جیڑھے نکلے ہاں دے سارے

گھتاں دی جھگی کوں کھڑا اکجیداں چارے پاسوں
بھاہ دے بھانبھڑ بھڑکن لگ پئے میڈے آٹے پارے

شاعر تے دیوانے دے کہیں اَج تئیں ہوٹھ نہ سیتے
کوئی بھانویں کَن مُول نہ ڈیوے بولن آپ مہارے

باد بہار دا دیس وٹا تے لوری ظلم دی گھلّی،
کتّا ویہڑھیاں دے لہکدے گلشن ایں منحوس اُجاڑے

بنّے دے دامن تئیں جو دیوانے دا ہتھ نہیں پجدا
اُختا تھیوے سِر مُنہ بھنے گرداں اپنڑاں پھاڑے

دل دی اُچوݨ سوچ دی اُچوں گہہ بھنیا من جگر دی
شاعر بݨ تے میں احساس کوں کتنے روگ چنبھاڑے

○

دل وچ جو کجھ ہووس ڈس بہندے اپنے بیگانے کوں
نفرت نال سیانے ڈیدھن ہیں پار دل دیوانے کوں

یار کنوں دشمن ہے چنگا یاد رکھیندے عمراں تئیں
یار کوں لیہہ ویندا چیتا بھل ویندے یارانے کوں

شعراں دے موتی پورسے ہم بے قدری دے کھنڈراں وچ
وقت آیا تاں لوک کڈھیسن ایں مدفون خزانے کوں

توں وی سچا ہیں پر واعظ گالھ مبیڈی وی کوڑی نہیں
کینویں رب دے گھر گھن ونجاں دل دے ایں بتخانے کوں

ناحق خون دی گرمی دل پگھرا ڈیندی ہے قاتل دا
محفل دے وچ شمع فجر تئیں روندی رہی پروانے کوں

جیندا ودے ریاض تاں ایں وستی وچ عشق دے چرچے ہن
مویا تاں ول کوݨ آباد کریسی ایں ویرانے کوں

○

عادتاں گوڑ دیاں ایں طرحاں جگ وِچ رچیاں
کہیں کوں نہیں بھاندیاں شاعر دیاں گالھیں سچیاں

عقلاں والے وی کھڑن انگلیاں مُنہ وِچ پاتی،
دشت وِچ مجنوں دے موتیں کیڈیاں دھماں مچیاں

تیڈے آیٔس ماریاں خوش تھی تے خیالاں جُھمر پئی
تیڈی رمجھول دے چھنکار تے سوچاں نچیاں

بیٹھا ہاں تھوں تاں ہاں اٹھ کیتی خطا دا مجرم
توں جو ڈاڈھا ہیں تیکوں ساریاں کیتیاں بچیاں

ڈینہہ کوں ہے دیر تڈا ہوں رات ہے مستی دیو وِچ
اُبھریا سجھ تاں اُگھڑ سن ایندیاں نیندراں کچیاں

مَیں جو مالھی ہاں سخن دا وڈا خوش تھیندا ہاں ریاض
جڈاں تر تڑ دین مسڈیاں لائیاں ہویاں بوٹیاں بچیاں

○

او چُپ رِیہا مگر اکھیں دے نال الیندا ریہا
مڈیاں وی ٹُھڈا ریہا اپڑیاں وی سٹیدا ریہا

میں اپنڑے چہرے تے رُسوائیاں سجاگدیاں
مسڈا حبیب تاں دامن کوں وی بچیندا ریہا

نہ آنوتاں ہا نہ آیوں مگر مسڈا جذبہ
وفا دے پُھل تسڈے رستے تے نت وچھیندا ریہا

مَیں رُناّ رونونے قسمت دیاں چیڑھیاں گنڈھیں دے
او مُچکدا ریہا زُلفاں دے وَل کھلیندا ریہا

مَیں اِیں طرحاں آندیاں یاداں دے وِنڈ دی چھاں ماڻی
جو ہر کِتاں نواں مسڈے جسم کوں سڑیندا ریہا

ریاض وقت دے شاطر دی چال سمجھی نہ مَیں
سمجھ تے کاٹھ دی پتلی مکوں نچیندا ریہا

○

کم میڈے گال تے کاج اپݨے سنوارن لوکاں
سیک لا تے مِکوں ہاں آپڑے ٹھارن لوکاں

دشمناں دا کوئی ہک اہر پکا نواں کینویں
نِت نویں دوستی دے رُوپ جو دھارن لوکاں

ڈٹھڑا کہیں وی نہ میڈے گُجھڑے ہنر کن بھول کے
جِھجھ دے وِچ پلتے میڈے عیب ہُوارن لوکاں

ہک ڈوں بئے دِھکے جے لگ پوندے تاں ایہہ ڈھیہ پوندی
کندھ ہئی ڈھہݨ تے پر حوصلے ہارن لوکاں،

کیوں اکھیندن جو اندھارے ہتھوں گور ہے تھی گئن،
نویں تارے نویں سجھ چندر اُبھارن لوکاں

ڈینہہ تاں تھیوݨ ڈیو میں دستی کنوں پچھساں ریاض
کینویں پل رات دے گِݨ گِݨ تے گذارن لوکاں

○

رُہائی ہا سے کٹنک جو چا گدے ہن
اَساں اپنڑے نصیب ازما گدے ہن

نہ پا سا پرتیا وستی دے لوکاں
دُفاناں جیڈے دَر کھڑ کا گدے ہن

او ایں کَن سُنڑ تے اوں کَن چا اُڈیندے
اَساں خوش ہیں جو ڈُکھ سُنڑوا گدے ہن

میڈے دل کوں ذرا ساہی وی ڈیوو
تُساں سئیں بہوں کرم فرما گدے ہن

مسکوں واعظ سَڈے دوزخ دا اَیل کیوں
اُوں کوئی جنّت دے ٹھکے چا گدے ہن

رِیاض اوں کرتے فرمائش غزل دی
خُداوں ڈُکھڑے میڈے پُھلوا گدے ہن

○

ایہہ وی نہیں تھیندا جو کلمہ دی ہک ہک یاد بھلا ڈیواں
وقت وہا تاں وَلدا نہیں بھانویں جو روز صدا ڈیواں

کھیسہ لیر کتیراں میڈا جھولی تندن تانے ہے
ایں حالت وچ ڈسّو لوکو کیا گھِناں میں کیا ڈیواں

جھَڑ گئے پتر تے وَنڑ بِتھے ننگے کھنبھ کھتھا ہر بوٹا ہے
جے ہُنڑ اپنڑاں باغ بچانواں نال خزاں متھّا ڈیواں

کوڑ منڈے طعنے تے نیں سجلا سچّ تساں سُنڑ سنگدے نہیں
سوچم اپنڑے ہوٹھاں تے ہُنڑ چپ دے جندرے لا ڈیواں

گلہ شکوے کیا جانڑ کرن اج پھُل ہن ہولے ککھاں توں
طور بدل گئے تیکوں کیا شکوے اے باد صبا ڈیواں

بئے سبھ وعدے پورے کیتم باقی ہے ہک جان لیا ہس
دار سجے تاں میں چھیکڑ دا ایہہ وی قول نبھا ڈیواں

○

سوچیں نہ پوٹھا نہ توں من رَبّ دا نام ڈے
ساقی ازل دے تسّے کوں بھر بھر تے جام ڈے

واعظ کنوں تاں پچھدی ہے مسلہ مینڈی بلا
ساقیاؔ! مئے حلال ہے بھانویں حرام ڈے

جے ساری رات رہ نوحیں سنگدا تاں کیا تھیا
ڈوں چار گالھیں کر گھنوں ہا اَج دی شام ڈے

بہوں مدّ گذر گئی ہے میڈی سارنس گِدی
دلبر کوں ونج تے قاصد میڈا اسلام ڈے

واعظ دے آکھے لگ تے کر لیساں نہ توبہ وت
ساقیاؔ! گھن نہ بیں کنوں ہُن انتقام ڈے

بُنیا نہ کہیں دا او کڈاں بندے تیڈا ریاضؔ
ایتویں نہ کھا فریب توں کوڑی نہ ہام ڈے

○

دل وچ اٹھدین درد تنڈے دیاں لہراں ہولے ہولے
ٹھلھداں گوتے کھاندراں بیڑداں تردان ہولے ہولے

دل دا چین چرا ونڑ آندین پیر تے پیر رکھیندیاں
چوراں وانگیں چوری تیڈیاں یادان ہولے ہولے

قید قفس وچ رہندیں ہوئیں پرواز دا شوق نہیں مٹیا
بھانویں پر صیّاد دے کترن آڈداں ہولے ہولے

اکھیں اُج سوہیاں کر تیہندے ڈیدھے دھیمیاں نظراں
پلکاں نال مریندے دل تے چھمکاں ہولے ہولے

رات وصال دی جلدی گذرے آوے نال نہوراں
تا نگھ دا ڈینہہ نہیں مکدا ڈھلدیاں شاماں ہولے ہولے

حالی کیا ہے دل دا روگ اگوں تے ودھسی پھلسی
عشق دا بیج کڈھیندے کتی پنجاں ہولے ہولے

○

توں نوعیں آندا تاں گھر دا شیشہ ہیں کن بھیجڈے
جیندے وچ نت ڈیدھیں اپنا چہرہ ہیں کن بھیجڈے

تیڈے ڈتڑے زخماں دے پھل ہُن کُما گئے ہن سجن
تازے زخماں دا کوئی گلدستہ ہیں کن بھیج ڈے

بے وفائی دی نیکتامی اُپنڑے کیتے سانبھ رکھ
عشق دیاں بدنامیاں دا چرچا ہیں کن بھیجڈے

لوک پُچھدن کئی نشانی یار دی ساکوں ڈکھا
میکوں بولنڑ جوگا کر کوئی چھلاّ ہیں کن بھیجڈے

میڈے خط دے پُرزے کیتن اپنڑے ہتھاں نال تئیں،
میڈے چمنڑ کیتے چن کوئی پُرزہ ہیں کن بھیج ڈے

تیڈے سبھ چیتے بُھلا تے جا پے کلّھا تھی گیاں
اپنڑیاں یاداں دا وِلا کوئی میلہ ہیں کن بھیج ڈے

سڈ سلو کیتی کھڑاں خلقت کوں کیا ڈکھلیساں مُہنہ
آ نوھیں سنگدا تاں لکھ تے پرچہ میں کن بھیجڈے

نقش بنْولیساں ہِراتے تے جو شِمساں رکھ تے ہِر
لیک تے کاغذ تے اَپنْاں پیرا ایں کن بھیج ڈے

تیڈے وَر تارے سمجھداں تیڈی عادت جانْداں
خوشیاں غیراں وِچ ونڈا غم نولا میں کن بھیجڈے

○

رندے بارے ودے ہن مسلہ کہیں ہک دا نہ ہا
پر شودے ساقی دے ہتھ وچ جام ہا دریا نہ ہا

اکھ مِنڈی نم ڈیکھ تے متھا تہاڈا تر ہا کیوں،
ایہہ تاں ہنجھ دا قطرہ ہا ساتوں کوئی شیشہ نہ ہا

ہر گلی وچ سولی اُڈّی وستی دے سردار نے
پیج الاتے کون پھسدا ایڈا کوئی کھلا نہ ہا

اپنڑیں شیریں کیتے میں وی ڈال سنگدا ہم پہاڑ
دل تاں ہا فرہاد وانگیں ہتھیں وچ تیشہ نہ ہا

اوندیاں میڈیاں ایں طرحاں اکثر ملاقاتاں تھیاں
میں وی اُتھ ویندا نہ ہا نمی او وی اِتھ آندا نہ ہا

دل وچوں کڈھ تے تیکوں سمجھیم جو ٹلیا سر توں بار
دل مِنڈا بنڑ ویسی بھک ایہہ میکوں اندازہ نہ ہا

جیڑھا ہک لحظہ ریہم غافل نیڈیاں یادیں کنوں
اپنی عمراں وچ میں او لحظہ کڈاہیں گلیا نہ ہا

ہک دی چھک ہئی جیڑھی بیوس کر تے گھن آئی ہئی ہیکوں
او منڈے دل دا کرشمہ ہا تیڈا تھورا نہ ہا

ہک وفا دی خنیس سہندا اڈیندا لگاہے گھاٹے مکوں
میں نہ ڈکدا پر مکوں اُوں شخص تے دعیہ نہ ہا

پیندیں پیندیں ویٹ ئیں ساقی دے دامن تے شراب
پر ایہہ ساقی نال میڈا لاڈا ہا نشہ نہ ہا

زندگی بھانویں ڈرا کل خواب وانگیں ہئی ریاض
پر منڈے دل دی کتاب وِچ خوف دا ورقہ نہ ہا

○

گوڑا مکوں کر ڈیندے او بُلیار ہمیشاں
چوں چوڑیں دے وچ بنڑدا ہے سیجھیار ہمیشاں

منزل دا بہوں شوق ہے پر سفر دا انجام
بنڑ ویندے منڈے رستے دی دیوار ہمیشاں

دشمن تاں ٹکڑاریں بتاں نہیں وار کریندا
گل لا تے مریندا ہے چھُری یار ہمیشاں

دکاں تاں کوئی بھر نہیں سنگدا مڈی قیمت
بنڑ ویندا ہاں آپ اپنڑاں خریدار ہمیشاں

دستی دے سبھے لوک تاں نہیں پیار دے دشمن
کیدو سنویں ہوندن ایہے ڈوں چار ہمیشاں

نت مست رکھیندی ہے تیڈیاں زلفاں دی خشبو،
ترڑ دِن تیڈیاں یادیں دے چمن زار ہمیشاں

یار دے دل وچ میڈی اُمنہ دا اثر تھیسوں تاں ڈے
بے خبر کوں میڈے ڈکھڑیں دی خبر تھیسوں تاں ڈے

تھس نہ میڈیاں جاگدیاں اکھیں کنوں گیاں دے رنگ
کوڑا وعدہ ڈے تے میڈی شب بسر تھیسوں تاں ڈے

آجو گئیں ساڑول تاں مُہنہ ڈکھ تے نہ بہہ جلوے ڈکھا
کوڑے جھٹ دا جھوٹ مقرّر میڈا اگھر تھیسوں تاں ڈے

دستی وچ ہر پاسے ترڑ بسن دل شگوفے پیار دے
موسماں تے میڈے لتھیاں دا اثر تھیسوں تاں ڈے

توں ہیں نقشے لیک تے اُسریسوں اُمیداں دے ماڑ
اگلے کھنڈراں کوں ڈھا نویں ڈے پدھر تھیسوں تاں ڈے

ہر قدم تے باغ ترڑ بسن مہکسن رہ وچ گلاب
گلبدن ساڑول کوں میڈا ہمسفر تھیسوں تاں ڈے

○

کجھ درد کنوں لاچار وی ہے کجھ پیار کنوں مخمور وی ہے
اج دل ہے ڈکھیں ڈولیں وچ بیزار وی ہے مجبور وی ہے

ہر پاسے حُسن دے جلوے ہن اکھ تھکدی پر رجدی نہیں
آہدن جو یار دے کوچے وچ ہک موڑ دا ناں کوہِ طور وی ہے

مِنڈے قتل دا چرچا آپے کر دامن دیاں چھنڈکاں دھوتی ونج
کجھ لہو دا رنگ سنجاپو ہے کجھ ظلم تیڈا مشہور وی ہے

کیا ملماں پٹیاں کم آنون ہے گجھڑا زخم محبت دا
جے ظلم دی فطرت نہیں بدلی تاں سچ دی دھن دا لگّا ہے

○

ہک شخص بہوں ڈور توں آندا نظر آیا
پہنچا جڈاں نزدیک تاں سایہ نظر آیا

ہا معجزہ لفظیں دا کہ اکھریں دی کرامت
تیں جیڑھا دی خط لکھیا صحیفہ نظر آیا

صدمے مکوں جھٹویندے رہے سکھ دیاں پینگھاں
ہر غم مکوں خوشیاں توں سولا نظر آیا ،

ہکو نہی کلّھا ایں بھری ڈنیا دیوچ میں
جو شخص وی ملیا مکوں تنہا نظر آیا

نہیں ہا جڈاں غم تیڈا تاں ہن دل کوں سیل غم
ایہہ غم ہے تاں ہر درد پسیلا نظر آیا

بسنگر بنیدے ششٹھپ نال ریاض اپنی غزل کوں
واہ واہ کیتی دل جتھ اُوندا مصرعہ نظر آیا

سئیں ریاض رحمانی سرائیکی
وسیب دے مہاندرے شاعر
ہن انہاں غزل کوں ھک
نواں آھنگ ڈتے، لفظیں دا
جتنا خوبصورت استعمال تے
لہجے دی مٹھاس انہاں کول
موجود ہے کہیں بے شاعر
کول گھٹ نظر آندی ھے
انہاں فکر، تخیل تے اظہار
دے نویں در کھولن تے
ایہو اسلوب انہاں کوں
ممتاز کریندے

ڈاکٹر نصراللہ خان ناصر
ریڈیو پاکستان بہاول پور

ہر قدم تے ہیں بلیندا گیاں فن دے ڈیوے
سوجھلے وچ لگے آلونا پچھوں آلونٹ والے
ریاض رحمانی